

1369

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1369

Folkminnen från Högs härad, Halland
uppteknade under sommaren
den hösten, 1927

Del II

Harald Nilsson
Eli. Hand.

(2538.)

1939

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1369

Råmestof

Parmen som byggde sju slags öl av en
kappa malt. Helena Persdotter, Edsberg

Det var på ett ställe en häring, som
byggde sju slags öl av en kappa malt.

Så kom där en kar dit å skul-
le hava dricka hennes dricka.

Hon hälde upp i ett krus till honom,
men det var inte den bästa sorten.

När han drukit en klunk så gick
han ut det på golvet och tog kusen
å flängde det i vaggan.

När häringen sen tala om det satsou:
De va nat ja inte gan ud a' starka
forsa, för då hade karren blitt
galeck.

Fjra - som kappor malt an-
vändes tre vanlig byggd och de
fick man tus slags öl. Den
enra sorten som hälles tun-
dricka eller eftersöma var nog
mästvatten.

Till jul hode man t luma mest
till bryggden.

Kränes fr

april 1869

Tva man kom från Skane.

Erik Johansson, Bränslet.

Tva man kommo från Skane
Det var på kvällen om de varo
frå varg hem. Deu sene bleu av
något omedding efter ett stycke,
For att den ande inte skulle gå
ifrån honom ropade han.

I kusel, lyser var mane.

- vad säger du, kommer det en
man från Skane.

- Nej, jag säger, det är en man-
tids matt.

- Säger han att jag stulit en hatt?

- Du är dum, vänta bara i
frid.

- Jasa, han vill komma hit.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKLIVSARKIV

april 1869

Käringen som inte hade någon klocka.

Rönnelöf

Helena Persdotter, Odensberga

Det var en gång tre joigar som skulle
ga till en kärning och klippe.

När de kom till huset där käringen
boende, så blev fästet en upp på
taket och tittade ned genom fönst-
ret. Käringen satt vid spisen och
just som pagen tittade genom
fönstret sa hon. "Ah ha, de var
den första." Pagen fick bristona
och från taket och när han kom
till de tva andar sa han. "Käringen
lägg mig." "Nog shall hon inte"
sa "tade den arfare pagen och blev
upp på taket, men gick som han
tittade ner på käringen. "Ah ha,
det var den andre." Han blev också
knust ner, och när han kom till
de andre sa han, "det var en ka-
lig kärning hon lägg mig också."

Men nog shall hon da inte se

bade den tredje och så blev han upp. Men när han tittade ner genom fönstret så hörde han Reringen. "Ah hej, det var den tredje, nu ska du roskan i vred. och grytan ska nu på den här skal du bli annat än." Ringen var av taket och skrek till de två andre. "Hon såg mig också, och nu kommer hon, så nu får vi ge oss i väg," och så sprang de. Reringen hade aldrig sett fler garna, men hon hade ingen plötska, så när hon gaspade tre gånger, så var det tid att lämna sig, men det visste inte pigorna.

Den snälla prästen och drängen.

Karl Johansson Örnås

Det var en gang en präst, som var så fairaligt snål, så förs-

na fringa nästan inskrifting att åta! När de så sätta till bordet en gong, så såg den ene drängen så glad ut, så prästen kunde inte låta bli att fråga honom, var för han var så glad. "Du var inte så glad i går?" "Ja," sade drängen, "jag är så glad för jag har fått mina byr i går. Och här hundre jag inte fått mina brödet, men i dag kan jag få hundraren och genomsattas.

Prästet lade faste drängar.

Sven Petter Olson Bokstensbygget
Det var en präst som hade så snällt förtag för drängar, så det var sent omöjligt nästan. Han och hustrun fringo skota allt arbetet på prästgården själv, och hustrun förrädde sig också för hon hade så my

ket att gära. Så en dag sade prästen att han skulle gå sig ut och läja drängar, så han gav sig ud. När han gått en lit, så mötte han en man.

"Goddag" sa prästen.

"Goddag" sa mannen.

"Vil du komma i min tjänst" sa prästen. Ja det hade han ingenting emot, men så sade prästen honom, så frågade prästen.

"Mad heter du" "Jag heter du" sade mannen. Det var ett besynnerligt sätt, men prästen skrev upp det i sin bok.

När han så gått en lit igen, så mötte han en lit, de sade goddag och prästen frågade om han ville komma i hushets tjänst. Jo, det hade han ingenting emot och så blev det bra. Han frågade prästen vad han hette.

Jag heter "Jag" sa han. Det var

ju ett eget namn men prästen skrev upp det i alla fall.

Så gick han en lit igen, då mötte han en tredje, u prästen frågade om han ville komma i hans tjänst. Jo det ville han, men så skulle prästen ha reda på namnet.

Jag heter "ingen" sa han och så skrev prästen upp det också. Sen gick han hem. När han så kom hem, såde han till sin hustru. "Nu har skall du tro jag har fått tre drängar". Mad sätte av med så många, det hade ju råkt med tus "Pej" tyckte prästen. Du och jag på logen över Tronen i stället.

"Ja, då blir det ju som det är ju en att vara", såde hustrun.

Olmäss.PlanthestoriaFredrika Pettersson Braastad, Kleven

En gunna bodde med sin dotter i en liten stuga vid vägen. En dag gick gunnan bort och dottern blev ensam hemma. En stund efter kom modern gått, kom en vandrare och begärde på mat, men flickan ville inte ge honom nätet, hon hade att hennes mor hade sagt att de skulle spara på maten tills Olmäss kom. "Olmäss, det är jag det, sa mannen. Då är det du, som shall hava allt ^{vad} gott ihop för det har mor sagt," sade en föboldade flickan fram Brod och anmat som de hade samlat över god männen. När modern hörde hon berättade flickan att nu hade Olmäss varit där och han fick så mycket mat de hade. Gunnan blev vond, men där var inte mer

att göra här Olmäss var redan långt ifrån. [Olmäss, slutet av juni, var antid en britisk tid för lantmannen, då var såden vanligare flit, på det gände att spara vad man kunde till den tiden.

Flicka som skulle köpa tusRaine Celz

Selena Petersdotter, Edsberga. Om fä's från Wallberga gick till stan och skulle köpa tusen till sin far. När hon kom dit hade hon glömt vad det hette. Hon sa, ja skulle köpa nåd le min far, men ja har ränt glömt vad ded he dor. Hon ska juha o juha, te omis en fusar, te vidare blair den när en fusad längre, blair de som släjaföre.

Moglepellens Nils. En skots gubbe

Lars Bengtsson.

I Tomarys, i Woltorp, bodde en skots gubbe, som hette Moglepellens Nils. Han är död fas omkring 20 år sedan. Han kunde bota alla slags sjukdomar både på människor och djur, men det var nog mest fär djur som han anlitades. Han var en stor lärjunge. Det uttalande häntade han ur en "kunnsbok", det var en "videnskapsbok", sade min meddräare. I den boken var hanat en mangd erfarenheter av huru som visat sig hjälpa och vara lyckasamma. Han kunde även trotsa vad då använde han sig av en smekhonstbok. Det stod allra först en ed med röda bokstäver, som man skulle svärt inom det gick att använda boken, men han gjorde det bra.

om det var några särskilt
svåra fall, brukade han resa
till Rönnspågå, som var hans
lärare.

Moglejellens Sits har en son
Janne, som är min lärer, och
har årt en del av faderns
farmaga att bota sykdomar.
Han kan även trotsa lite lid
husbeteck.

År 1889 Rönnspågå

Hasslöfss:n
Janne Lennartsson Tintarp
Rönnspågå fiskte sitt ute
an Kloka Anna i Småland.
När han kom till världen kände
han inte talg. Därför reste han
färdstrax upp till Småland
med honom till Kloka Anna.
Hon trotsade dem med, att det
var inte farligt, för han skulle bli
en klokare än de flesta andra

människor. När hon dog skulle
han få förlita tillformiga.
När Rönnspågåns äger var tio år
dog Kloka Anna och förlat samma
gång fiskte hon till tillformiga.
Det första han såde var: bet ni
hur kalven är i den brokiga kori.
Det visste de naturligtvis inte,
men då talade hunden om hurudan
färg kalven hade var det slag
välstå i.

Högsby föl.

Rönnspågå

Kloka-Anna i Småland
Sven Petter Persson Vindars, Mjölby
Kloka Anna bodde i trakten av
Växjö. Hennes farmor var sjuk och
hon gav sig li näg upp till Kloka-
Anna. När hon kom dit, var däri
fullt med folk, som skulle fråga
den Kloka Anna råd, men hon
besökte intilligt mestan med det-
samma. När nu Kloka Anna
kom ut så hörde hon förlat

1369 -14-

om sa till de andra som satt
dar, att det var en som var så
långnäga ifrån om att det gick
fart för det var bara en sats
hou ville fråga den kloka om
om det var något farligt.

Ja fick då farhov veta att
det inte var något farligt men
hymnes sjukdom! Men hon var
järdig att gå ta den kloka
till hemme. Du kan vanta lite,
för där kommer en från din
hemtrakt som shall fråga efter
en pojke som är stulen.
Efter en liten stund kom en ri-
lände i full fart in på gården.
Då gick den kloka genast ut och
skrek, så allsammans häkte det.
"Du behöver inte sega dit ående,
för den som du tog tyckes
från i fjät, är deksamma som
har tagit din pojke i ås. Ju
kan du rida hem igång.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARBÖ

1369

-15-6361

Himbärs-Karna

Katarina Lennartsson 84 år föddas
Karna var född på Himbärsbygg-
get på Hallsunds ås i Västergöt-
land den 1816. Hon trivde sig härt
som aldrig haft ord om sig att
kunna mer än andra. Hon har
det varit med Karnas sakkun-
ningar också.

Det första hon fick när hon
kom till världen var hund-
mjölk, och därför kunde hon
välta "vär" så bra. Karna
kunde alla möjliga konster och
bota sjukdomar av alla slag
och farresten acht som hände
till en klok syke. Hon brukade
även utretta en del hästare-
systor, att få hästar och hästar.
Karnas farfadern hade en gång
tagit ett band snapphalsar
som välgästade på Himbärsbygg-

gat och som becning hade de
fått taget.

Den kloke i Trelleb.

Erik Jonasson Bränacl

I Trelleb i Hallaryds socken bodde en klok grubbe, som hette Anders Jonsson. Han är död för omkring 15 år sedan. När han skulle dö, så fick de elda under sängen, far annars gick det inte.

Han dotter till honom, som lever än nu har delvis årt hans förmåga att bota folk hon är nu över drygt 60 år.

Anders Jonsson var hand och börd far sin förmåga att bota sjukdomar och trotsa, missnöje icke. Men i södra Halland, särskilt i grävbygdens Småland anlitades han ofta.

Den som lät eld på gården visades

Erik Jonasson, Bränacl. Knäred 5: n
var en del år sedan brann en gård i Bränacl. Man misstänkte mord brand och far att få besta vem, som var den skyldige, gick en släktning till gårdenas ägare till Andersson
herr i Trelleb. Den kloke tog en kittel, fyndes den med vatten och
satte den på gården. Så skulle man
men, som ville veta om branden
titta i vattnet och där skulle da
visa sig ett ansikte. Det var den
som lärt eld på gården.

Namnen tittade i kitteln och
mystret riktigt, där syntes ett
ansikte. Det var sonen på det stället,
som brunnit. Senare fick man veta
att sonen verkligen genom oversköt
het, lärt eld på gården. Han var en
11, 12 år och hade gått upp på vinden
och rökt, han fick manigas inte köra

annars ville så haade han blivit
med tåndstickor.

Klok gubbe

En annan historia av samma
meddelare.

Där var en gubbe nagonstans
i Närared, som var gift.
Hon lärde sig gå till den kloke
i Krell, men hon ville inte gå
enam. Då fick hon satskaf med
ett par andra män. Så de
holle fram, vägrade hon sig inte
in till Anders Hansson, utan sat-
te sig i en bänk en liten stund.
De andra två gick in den
det första den klöke sa var: "Den
ki kommer hit och frågar förs,
han sitter borta i baksida, men
han är bra man."

Det var han också, när gubben
kom tillbaka till honom.

Anders Hansson skaffar igen turen
med kreaturen

Augusta Pålsson, Göteborg, 75 år Veinge s:m
På det här ställe där jag tyckte hade de
alltid ört med kreaturen både
hur och sinn. Så skickade de
mig upp till Anders Hansson i
Bällaryd och jag hade lite "tö"
med mig nu alla horna och svi-
men. Jag belönade aldrig mina det
far låt snart jag kom, så kom
gurast hur det var fatt och ta-
lade om att ejrren inte trivdes.
Där hade varit min ton grävt
och ett glas innanför fatnes-
därren. Det glaset skulle de
gräva upp och hitta i ngen
mar de eldade, så skulle ejrren
ha bra.

När jag kom hem talade jag om
vad han sagt, och de grävde
gurast innanför trotsat nu
hittade glaset. Så brände de

upps det i ugnen och sen den
dagen trivdes kreaturen.

Det var ju långt att gå ända upp
till Hällaryd så jag fick ligga dit
på matten. Klosteret togo fram nat-
ten så uppmade jag mig att han-
den skulle vara blott var sätt
naten. Da' fick jag hära att Anders
kom ut och uppmade fastighu-
därren och pratade med dragon.
Jen gingo de in i hanskunder
Det var säkert den onde själv
för jag vet att han hade honom
till hjälps.

Dar var manligern en gung en
gubbe, som kom till Anders och
ville ha reda på vem som sti-
lit hans häst. Det var sent
på kvällen när han kom till Hälla-
ryd, så han ville inte gå in utan
lade sig i stallen. Årslaget
blev tolv härla han vaken på
gården och Anders hantton ut

och talade med nagon. De talade
om hästen, som hade blivit
stulen och gubben förturad på pro-
tet, att det var den onde som
Anders talade med. Anders
frågade var hästen var och den
onde talade då om var den fanns
Gubben låg i stallen och hölls ut
med de talade om och när han fäst-
höra var hästen var, så brydde
han sig inte om att gå in till
Anders på morgonen, så slapp
han att betala. Så snart det blev
morgon gav han sig in till
stallet där hästen skulle finnas
Men när han kom dit så var
dar ingen häst och han hunde
inte finna den. Da blev det
ingen annan räd än gå till
Hällaryd igen. När han kom dit
så var det första Anders sa, varför
han inte kände gärna kunde fragat
efter hästen förturad gungan han var

där, när han låg i stallet på natten. Så hade han slippit på den långa vägen två gånger. Han fick nu veta att hesten var just på det stället där han sökt den. När han kom dit andra gången fick han mycket riktigt sin häst igen.

Här följa nu en del exempel från hur man sökte skada andra genom magiska konster och skaffa sig själv fördelar.

Trolltjädern

Åren Petter Olson 78 år Backstens Moir farfar Juan Nilsson, ^{byggd} som
han var född 1762 brukade juga ganska mycket om han sköt
ofta tjader på ysel. Där brukade sälltid skjuta tjader på ysel,
men nu är det ju förbi ändå,

så var där en grubbe i Pers-torps, som hatte Nils Bangström där färtat på sitt farfar hem nägot om sätet tog han van skicka ut en tröjeladare. Ett gång när farfar här ute van jaga fast där en stor tupp i ett träd och han sköt honom på huvudet, men han fick den inte andas. Jag vet inte om han begrep vad vad det var.

Dagen efter träffte han på tuppen igen, och da tog han van hem den ena silvers-knappen i skjortärmen om lade den i båsan. Sen sköt han på tuppen och da träffade han den, så den föll. Han gick in i rummet där på den, det kryddade han sig in i om, för då visste han att det kunde gå gäst. Men nägot gick fram till en radan tröjelupp, farfaren

ut och smodde sig om benen
på jagaren och sade omkring
hela kroppen. Som den upptill
huvudet gick det av. Det gick
inte att skara av tarmen utan
de fick hitta av den. När far-
far sköt den där huppen, rökt
läret av på gubben, som skrä-
kast ut den.

Trollharen i Puttered. Knäck

S:n

Janne Johansson, Lagered Höss h.
I Puttered var de ute och
jaga. Så var där en hare, som
var svår att skjuta, men han
fick fåtta den. Då skulle de
ha sig en sup, men de hade
inget brännvin med sig.
Där bodde en gubbe i ett litet
hus och dit där ifrån var då
var där en som föreslog att de
skulle lana brännvin av gub-

ben. När de kom in till honom
sa han: "Ni skäde hänt fas
hurt på den dörings haren,
de gjorde så ont i min rygg".

Taga "trödet" från hästarna.

H. P. Nilsson född 1852 Edenberga

Ronnebys

Höss h.

De som varo lite hemma i trollen
kunde ta trödet från hästarna
och då kunde de inte komma
ur fläcken.

Det minns en gång på Edenberga
gästgivares gård, där kom en re-
sand som hade kusk med sig.
och hur det var kom kusken i
gråb med en som hette Boска
Nils Petter. Nils Petter kunde
lite konster och när kusken
skulle hära där ifrån, fäst han
inte hästarna från stället. Han
hade tre hästar. Då kom en

1969 26-883

en annan givde hon också "cas
där", jag kvar det var hennes lass.
Hon tog tommarna från kus-
ken och sa "Kopp". Då gick hä-
tarna van så lannade hon
tommarna till kusken och sa
"Får nu!"

Gymnmena Persti tog brödet från
hastarna

Johanna Bengtsson, Basslöv
Gymnmena Persti i Klinta kom-
de trolle. En gång var hon med
på ett bröllop högt gränen. När
de efter middagen kände till bröl-
lopsgården gjorde Persti så de
andra hastar inte orkade dra
utan stannade också. Hen-
nes egna lät hon springa. "Och
du tyckade hon hjälte". Där blev
inget annat att göra för det andra
folket än gå över om hänta
brudstolen på hastarna, sen

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1969 274031

gingo de igen.

Moggeprinsens till stannade hasten
Noagna Nilsson 53 år Basslöv.

Moggeprinsens Nilss hade varit
van bota en ko på ett ställe.
När han skulle hem igen här-
de bonden själv för honom.
De kom åtta talar hon trotsi
van sådant och bonden sagit
han inte trodde på att Nilss
kunde göra några konster.
Då stände Nilss hättan och
det gick inte att få den ur glas-
ken, faran Nilss gick av och
vände brudstolen.

Tista gav hon brudstolen

Kristina Nilsson, Edeberg Rummstoffs n.
Sär hastarna inte orkade dra,
utan suettades och fiskade,

skulle man ta en huvud-
stolen och titta genom den,
så hjälpte det.

Otur över kreaturen.

Eddr. Görlundsson Göttorp
Venjig s:n.

Det var på många ställen,
de fälliare lätta hägon fram-
mående personer komma in
i ladugården. Det var far
att otilliga personer ej skul-
le se kreaturen, för då kom-
de det bliva otur med dem
och för att elaka människor
ej skulle bringa trotsdom
över djuret.

Brammästare fick ej komma in i stallet.

Hd. Nilsson Edensberga
Min morfar Nils Nilsson
i Edensberga ville aldrig släp-

ja in en grubbe som hette Bengt
Kull i stallet. Det var föresten
inte bara morfar utan även
andra som aldrig lätta honom
titta på kreaturen. Han hade
varit brämvästare och alla
som hade varit det hunde trok-
la.

En som hunde på barna sinta.

Tingsklena Johansson Bränd
Orland Johannes i Pettersed
hunde sohna barna, bara genom
attstryka dem utåt ryggen.

Skaffa otur över kreaturen.

Hanss Jakobsson, Fredhult
har att bringa otur över andras
kreatur hunde man gräva ner ud-
got i deras stell. Om de som ägde
kreaturen, sen hittade det ned-

1869 - 30 - 8

grävda fick de turen igen.

Trollkyrkt låg över hon.

Louisa Jonsson, Woltorp.

En gång det var sommar-
marknad i Woltorp, hade de
fått en myklevad ko på ett
ställe. Idt skulle de ha en ka-
ring till att myöka den. Men
hur hon sättdes då var myöka och
drog hem där ingen myökte
fattar juvet var andeles.

Det var sprängfullt. Då fick häningen
se att där låg ett knyte ^{med vana} ~~over hon~~
och det var därför hon inte kunde
myökte. I det knytet fanns
en mångd färsk, bland annat
ett ägg men det var ju
trollat. De fick inte sagan
myöck av hon innan de röpt
hemme med trollrokhetsl, men
hon myöka aldrig bra sen.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

136931-

Mjölkaharar

Petter Jonsson, Lågered

Dolk kunde myöka van härla
snär far, om än de inte hade
mjölkad kor. De behövde bara
skräcka ut en mjölkare. Det
var sådana som varit i Blä-
küla, som kunde göra mjölkaharar. Här fanns de som finge
se när härlarna mjölkade kor-
na, men det var inte egenhet.
Pelle i Stenbergsbyg-
get var Jon i Bläckhult, kunde
skräcka sådana harar. De visste
hur en skulle ladda. Där
skulle vara silor i botten.
Om den laddades fel blev en
sjuk.

Det fanns andre sätt också
att skräcka sig mjölk på: de
kunde myöka i ett "hiss-
band".

1869 - 32-4081

Påskaharen i Puttered.

Kristina Karlsson, ^{är bränd} Boisnäska s:n.
Sven i Puttered sköt en påska-
hare. Det var bara tre "håse-
sprödar" och ett "håsethaft".
De skulle ha hästskoson i
botten när de sköts myjikhare.
Det var Fackrisa Bengta
i Puttered som hade haren.

En annan berättelse om påska hare.

Söderlunda Johansson, ^{är bränd} Enared.
Det var Sven Eklans Johannes
i Puttered som sköt haren.
När han skutit den var det
bara en silversked och en
sticka som var bränd i båg-
ge ändar.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1369-33-4081

När man sköt en myjikhare.

Ristad h.) Krognos
Karl Petter Jakobsson, ^{är bränd} Elmhult.
När de sköt en myjikhare
var det bara ett "håsethaft"
å brända stickstrumpor.
De skulle ha silver i botten.

Myjikhare i Hasslöv.

Jonne Lennartsson, ^{är bränd} Tjärby
Svens Johannes Petter var skräd-
dare, men han kunde inte tro-
honster väcka. Den gång hade han
sin gesäll med sig lite osä jiga
en söndagsmorgon. Da föddes
de en hare som sprang fram
och tittade. Da sa Petter: "Jätte
du är en sinn dor en," och så
sköt han haren. När de skulle
se vad det var, låg där en "håse-
sked" med tre spröder i. Både
Petter och gesällen blevo spruta

och gråttet dog åtta dag
där efter. Petter han bota-
de mig tyvärr för han var ju
kunna i litet av usyn.

Päskaharen i Västarp.

Louisa Jonsson, Västarp.
En gång när förelte hennes
mor hem till Västapse by
tidigt en påskadags morgon
han skulle utträffa en äldre
mann han gick i kyrkan, fick
han se en påskahare som
sprang från ställe till ställe.
Var blaken kom från ett ställe
var han andeddes full med mjölk.
Da gick Louen och hämtade en
vom skot haren och da var
det bara en gammal stoppad
strumpfrotts. Den var susit
och stoppad med vitt så ha-
ren blev brokig. Det vänta satt

liksom den.

V

Mjölka hare i Vindarsby.

Tre Personer, Vindarsby 1881.
En mjölka hare var gjord
av en hattesock med tre
höstar i och en silverstekel.

Andra sätt att skaffa sig mjölk.

Jame Johansson. ^{Vindarsby} ~~Uppenbärlig~~
Varfar skulle då ge i börs
spänner utat markerna
om inte far nad.

På ett ställe i Tommersed
hade de en kuiga, som inte
var halvgänged, men ändå
kunde de mjölka henne.
Jag hade en ko som mjölka
ha, men när de börsen
mjölkes kuigen så blötade
min ^{två} hand till upp. Da frågade

jaq en klock å han gjorde
mågot så min ha blev bra
igen och började myckta.
Vi sattes bortan.

De kunde myckta bara
i ett häseband, som de
band i båtken i fähuset.

Mjölka ett strumpeband.

Jeanne Jakobsson tråshult
De kunde myckta ett strumpe-
skäft eller strumpeband, så
fick de så mycket mjölk de
ville ha.

Esta ett strumpeband i soffan

Janne Lennartsson Lintaeys
jaq har hört de kunde ja
mjölk, när de fått ett
strumpeband i soffan och
drog i det.

Mjölka strumpeband

Erik Johansson, Branaat
En röga flicka se sin husmor
mjölka i ett strumpeband
hon var knutit i dörrläsare
När hon hämtit på en stund
sa sade hon. Nu får jag
sluta för annars kan hon
då.

Prästdottern lärde mjölk i ett halm-

Kristine Nilsson Edsberg
På morgonstid

Det var en gång en prästdotter
som trumpet ville ges sig istad
med prästekärningarna till Blå-
kulla för att lära sig korsten
att ta mjölk. Hon fick inte
fär sin far, fär hon var ju prä-
stdotter, så det gickade inte, men
hon gav sig händig ända.

När hon kom hem rämfisk hon-

forsöka en gång. Da tog
hon och faste till hämtträ
i bjälken i taket och sen drog
hon i strået och då kom det
nyölk.

Prosten Alings och tjuven.

J. P. Kruidsson född 1837. Göteborg
Prosten Alings hade varit bost
rande i Halmstad. Da han
på morgonen hörde hem igen
lade han till drängen.

"Var nu så fort hattarna kunn
na springa för honom på
gården står en man och vä
tar på mig." Det gjorde drängen
och mycket riktigt ifrån mån
fron hem, stod där en man
på gården med en säck på
ryggen. Han stod som om han
sov. Han hade på natten när
han visste att prosten var

borta, varit och flytt säsken
med säd, men han kunde inte
inte gå från gården utan just
stod med säskan på ryggen och
da till prosten kom hem.
Prosten lade till honom. "Du
kan du lägga säskan om ga hem,
men kom inte fier geilger på
detta viset, för da går det dig
ill. Da vade mannen säsken
och gick.

När tullen påfölkte ta ett porträder

Hästörs s:n
Jenne Lissesson Antago
Tullen på var räckare och bru
kade stjäle när han kom ut.
En gång tankte han ta ett porträ
der från tullen Jolannas
Petter och han tog där också,
men han kunde han inte gå
från stället. Där ifrån han och
holl i tjidersna nät Jolana Petter

Kom. Här du här och häller
mina tjänster", sae Jöanna Petter.
Du kan du läggat dom, men
kom aldrig en gång till och
tag något här då här du bli
stående här.

Tjänst gick lämna igen plånboken

Jämne Johansson. Läggred, Rävved.
Morfar hade lagt sig i vila på
loek, och då blev han ut med
sin plånbok. Då gick han till
en klock, och denne lovade hjäl-
pa honom. Han skulle gå till
loek igen och så skulle tjänst
komma med plånboken, men
han fick inte tala till honom,
och bara honom.

Korfar gjorde som den klokse ha-
de sagt, och när han väntat en
liten stund, kom där en in på
loek. Han gick som om han gick

i somme, fram till en kasse
och lade plånboken bakom den,
och så sade han. "Jag lägger
den här denna hyllan." Sen
gick han igen. Morfar blev
glad han fick sin plånbok
igen, men där var inte alla
pengarna.

Frolle brännvin på flaskan

Jämne Johansson Läggred 2
Simoni i Töpf och Jan i Örn
var ute och jaga. Så hade de
inget brännvin. Då sade
Simoni "De e inte fälet å fa
brännvin, för de klara i
da i Röntork, men ja har inget
flaska." "De ha ja", sa den andre.
Så ställde de flaskan på mur-
ken och tog nu kocken å dä
kom där sen stråle ut luften
katt i flaskan. När den var

full, tog Simon och skar av
strålen med sitt kniv.

När de fick sitt brännvin igen

Kristina Nilsson. Rinnedöp
Edenberga n.
När de brände i Brohuset så
var där någon som tog bränn-
vinet, för de fick inget. Då
gick de till en klock och han
gjorde så de inte skulle kun-
na taga mer, men han saade.

"Nu kommer den som tatt
brännvinet och viil lämna någon
ting, men ni får inte ge honom
något vad han är viil lämna,
för då hjälper inte det jag har
 gjort." Där kom också den
külle lämna allt möjligt, men
han fick inte och han kom
brännvinet igen.

Smi ut ögat. Rinnedöp
Söderna Perhtdotter, Edenberga s:n.
Det hade varit uppsövd möte på ett
ställe, och på kvällen satt kronofog-
den och de andra och spelade kort
När de skulle göra upp så var
kronofogden av med sina pångar.
Hon hände dem i en svinabläsa
(blåsa)

Hon frågade om där var någon
som hade tatt dem, men där
var ingen så måt. Då sa hon.
"Vil ori inte säja vem som
tatt pångarna, ska jag smi ut
ögat på tjeven."

Då tog han en järndrubb och
arev ih i hälften.

Då blev där ett fasciglt vassle
under länget, och när de tittade
efter var det hattet och det
vara ögat var ute på honom.

Hon hände tatt blåsan och låg
och gnagat på den under länget.

1969:21

LUNDs UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

1369:45

För att hindra elden sprida sig

brända

Enrik Johansson Brahest s.m.

När de brände ljung farr, så
hade de en klok quodde, som skul-
le gå runt ikring det stycke,
som skulle bränna av. Då
kunde inte elden sprida sig
längre.

För att få god jaktlycka

H. P. Nilsson Edsbergsga Råmmestö.
Gumme i Pejous gård skulle
trölle sin bosta, så han kunde
få bra tur med jakten.
Om påskadags morgon gick han
till Råmmestöres kyrkagård in-
nan solen, gick upp den sten
lös en grastorn, som han skul-
le sticka bostan under. När
han låg där och sovda med
det, så tröllade Gustavsson ner

1369

i kyrkan. Da sprang han hem
och vad han hunde, för han
trodder rakt att det spröpade i
kyrkan.

För att kunna skyts rätt

Jeanne Jakobsson, Tunared
Den som ville skyts riktig,
rätt, skulle taga en oblat när
han gick till matvarden och
sen lägga den i bössan, när
han skulle skyts.

Karl Persson, Brahestad
För att aldrig träffa det man
hört på skulle man taga en
oblat när man gick till matvarden
och man skulle skyts på dem. Det hade
en jagare, hert tales om om en
jagare när han gick till matvarden
tag han oblaten med sig
hem. Sen faste han dem förr

en vagg och stälde sig att
sitta på den. Just där han
skulle skyts av skottet fick
han se frälsaren framför
sig. Da blev han så far-
skräckt och kastade bössan,
sen vägrade han aldrig göra
om färlöset.

Hrydalsmagi.

Grava ner stål under kreaturen
Kristina Nilsson Emberga

Råmeslöv s.m.

Möllepellens Nils saade att
man skulle grava ner stål
under varje kreatur, så kom-
de inga göra några hys vid dem.

När kreaturen skulle ut om vintern
Eddre Karlundsson Leende

När kreaturen skulle ut one

vären, skulle man vara mycket noga med att varje ejus trampade med högra fötten men först över darrtröskeln och så skulle man ha stål i darrappningens. Om de trampade med vänstra benet först ut genom dörren, så fick man ta in dem igen, för det högra benet måste vara först. Annars blev det otur med kreaturen. Då bindflet löstes av djurena fick man inte släppa bort på golvet utan det skulle knäpjas fast om nacktrådet över krubban, annars trivdes de inte.

Första gången kreaturen skulle ut efter pask

Magnra Nilsson, Bäcktorp

Första gången kreaturen skulle ut efter pask, skulle man lag-

la stål över tröskeln för att skydda dem från trollen.

När hon kalvad

Karl Alfonse, Bäcktorp

När hon kalvad skulle den läggas stål ovan vaddja över tröskeln så intill mjölkkruven hollades bort.

Första gången hon skulle ut sen hon kalvad.

Kristina Karlsson, Kärrboda Knäred
S: n.
När hon skulle ut första gången sen hon kalvad, skulle man lägga stål vid tröskeln.

När hon mjölkades första gången sen hon kalvad skulle man ha angestål i mjölkbyttan. Man kunde sätta en blötter synål i byttan

Angerstål

Peter Gustavsson, Långared, Västergötland
 Om någon hittade med oförskort
 brysten kniv eller något annat
 föremål av stål, kallades biten
 angerstål, om biten skulle slippa
 ner i dörrtörehål där hemske-
 ren skulle gå över.

Lade en lit vid tröshem.

Peter Gustavsson, Långared
 jag minns att far antid lade
 en lit, häst ben avbrutan, när
 han laddade ut en mykvalad ko.

När huvan myckades första gången

Edu. Sandström, Igårby
 Första gången en huvan myckades,
 skulle det vara i en silver-
 tumlare. När hon skulle ut

lade man stål över tröshem för
 att inte "Fojale" och troll skulle för-
 störa henne.

När man ger halven första gången

Magnus Nilsson, Hattböle
 När man ger halven myckes första
 gången skulle man väla aukles
 tyrt. Annars dog halven.

För att inte halven skulle bli skräckare

Edu. Erlandsson, Veinge
 Måns i dalen hade fått en stor
 huv, som han hantte lägga lit.
 Men för att halven skulle tivas
 om inte litet och skrika och vissas,
 fick ingen springa, springa, eller
 skrika i eller omkring fastet.
 Måns och hans gummor varo my-
 test fruktligs, men en gång där
 Måns var borta kom Annaesa

Johannes in i salutet och han
vissa var sjöng allt vad han
ville.

När Johannes kom hem berättade
gumman vad som hant var
det drojde inte länge förrän
halven var slaktad. Däfter åt
sa Maria till grammarna. "Hon
fick en grön kalv, och jag skut
de lagt den till, men då kom
Johannes i vissa och sjöng, så
jag var tungan att slakta kal-
ven, för annars hade han bara
blitt en skrikare."

När mijiken bars över rinnande-
vatten

Tilda Nilsson, Veinge.

Jag gick på ett ställe och han
tade mijiken, och vissa sing jag
hon, tade mor på stället en
myra satt på min flacka. När
jag frågade henne varför hon

gjorde det, sade hon att det var
därför jag skulle bara mijiken
över rinnande vatten.

När man gav bort mijiken till brod

Raimundas Nilsson. Edenvinge: m-
li hade en bro som mijiken bra-
men så blev hon av med mijiken
på en gång. Da skrekade vi efter
Möller Pedersens fils, för han far-
stod sig på sedan. När han kom
frågade hon mor om hon gett
bort mijonting. Först kom hon
inte ihåg det, men sen kom
hon att tänka på att hon gett
bort några kakor till ett par
glötar. De va dock "ta han, för
att de skulle kunna ta mijiken".
Ville mor, skulle han göra så
den kom dit som tagit dem,
men det ville hon inte, för
mor begrep ändå vem det var.

Kögle pällets till sa till mo
att när hon gav bort näggen-
ting om det var mycket kvar
brod men vad det var skulle
hon antid fått ta litet av det
själv. Bryta en liten bit av bro-
det eller ta några droppar av
mycket, men den skulle fått
ha vänt i den spanska
flaska, som skulle ha den.

Graua var en levande höna.

Jeanne Jakobsson, Trelleborg
Om man hade otur med kress-
turen, så man missa dem, kan
de man graua var en levande
höna i stället så fick man
turen igen. Det gjorde Anders
i Karlshamn över det hjälpte.

Här någon tog mycket

Jeanne Jakobsson Trelleborg
På ett ställe hade de tagit en
del mycket. Men de viste red
för det. Här de elda i baksugnen
hängde de in lite gräddor i
näckre, så blev det brand, som
tagit mycket och så hade
hon ingen tur längre.

Ett att hon skulle elva i huv.

Albertina Andersson, Väinge.

Här man varit "till tjurs"
med en ko, fick man inte
leda den över rinnande vatten,
då blev hon inte i huv.

Spratta på marken när man sätte sig

Erik Johansson Brändö Knäred

Man skulle spratta på marken
när man sätte sig, för att inte

komma ut fär nāgot.

Correvings

Erik Johansson Brauval Knäts
Kan skulle spotta i luften om
en vivelvind kom över en, an-
mårs kunde man få villappa-
skott.

Correvings

Erik Hansson, Tjärby
När man kom in i en korre-
vings, skulle man spotta tre
gångar, så det ej någon sjuk-
dom på en. Bakreningar var
sjukdomar som tibekamrigar
lände ut.

Kot marrit.

Petter Ljunsson Lagered Knäts
Kan skulle röka den som var
marridna med linnhärl, a
starkpeppar, krukt i lusavel
under näsan så slapp de marran.

Kot mot maran

var ett bra medel att slippa marran
Janne Johnsson

Kot mot maran Commissions

Kristina Nilsson, Tidens S:n.
Sätta fina skar eller tofflar ett
på varrt hår vid längen, så
slapp man marran.

Kryddad urt körning

Kristina Nilsson

När man körnade urt inte fick
knyr skulle man hälla stål i
grädden.

På ett ställe i Slagstorp fann de
aldrig knyr när de körnade.

De hade en granne som var trol-
lurning och han kunde taga knyr.

Då frågade ^{de} en klok och han visste
intet. Han sa att varje gång de kör-
nade, skulle de lämna lite gräddse
på ett ställe, det behövdes kara

ett par droppar, så skulle de få
smak. Det gjorde de och så faste
de mörre världen.

vid väning

Christina Nilsson Edenvärga
När man väntade om vapen
gick föndes, då kunde det han-
da att någon trollat den. Då
skulle man ta sig en glöd och
kasta genom harpen tre gånger
den häll den.

Den som kom in när de vänta-
de skulle först hissa på fru-
tinnarörna. Sen skulle man
lyfta först på det ena benet
och sen på det andra så högt
han kunde och säga, "så högt
skal, om så högt skal." Då
blev där stora skal när man
väntade.

vid baktning

Petter Lennartsson Degge Knäred
När min mor hade baktat
ut varmen på baktugnen
gjorde hon alltid ett kors
med raken i eldmoljan,
för att det inte skulle bli nå-
gon fara med edden.

Johanna Pettersson, Uringe
Jär fick bakaade bröhadet
av bla' ett kors i deggen för att
baket skulle bli bra.

brydd mot farvilelse

Turen Pettersson Brekastorp
Om man rörade ut för bka-
tugnen eller bäckamannen är
eller något annat olycka och
bliv farviledd, skulle man ba-
ra vända rokken över något
annat som man hade på sig
ta blyste det.

Jakob i Vångdal blev förälskad.
 Enligt Jonasson, Birnalt Rudars
 Jakob i Vångdal var ute sent
 Den vinter kväll, han skulle ge
 hem. Han gick över gick både
 längs och bort, och han trodde
 han var hemma när som helst.
 Då märkte han en vit hare som
 hopp sig framför honom hela
 tiden. Då han började misstänka
 att det var trolltyg med i
 spretet, så han vände till möss-
 ta och vander. Han fick då
 syn på ett ljus över händerna i en
 "Klopple, Rauda". Han gick dit och
 sen försökte med honom, få
 att de var han gott. Då sagde
 att han gjort en riktig stig i
 trön om en svartsvalpe.
 Där hade han gått hela tiden.

Diskar som blev förälskade
 Fredrika Petersson. Birnalt
 vi hade en liten flicka från Småland

som tjänade hos oss. En gång
 skulle hon gå ut i skogen och
 hämta kreaturen. Hon letade
 både längs och bort, men hon
 fann dem inte. Da bad hon
 till Gud och plötsligt fick hon
 se kreaturen gå över bete ett
 litet stycke därifrån.

Bot för olika slags tyckdomar

Vilappaskott ~ Knäred
 Kristina Karlsson. Korsvaka 3:n.
 Om någon fått vilappaskott
 skulle det skjutas över honom,
 men då skulle han sitta eller ligga
 på en jordfast sten. Det var
 endast den som själva haft vilap-
 skottet, som kunde skjuta över
 andra.

Vilappaskott
 Jane Jakobsson inskrift Knäre
 vilappaskott fick man ut i

luftet. Om man fäls det, skulle nätter som sköt bra, skyta över sangen i näggen.

Bot för lappskott

Hanulf Petersson Basslöv

Min mor hade fått lappskott i läret. Då skulle de enda upp till sven Krikels, det var en klok att han skulle skyta över henne.

Han klippte först av naglarna på henne både på händerna och foterna. Där skulle vara fyra naglar. Sen lade han dem i sin pufvert. Så skulle hon sitta i darröppningen när han sköt. Han skulle skyta över henne tre gånger antingen Fredags eller söndagsmorgon innan solen gick upp. Den skot ince när tre söndagsmorgnar i rad. Första gången fäls de båda ut henne till därför, andra

gången var hon bättre så hon kunde gå när de häljste henne litet och tredje gången var hon andelen bra, men den skulle skytas över henne ända.

Bot för lappskott

Sven Petter Petersson vindras, om nätter fått lappskott skulle det skytas över honom med nio viks slag.

Svinhärl, tjäcknävar, äländshot, ormäister, kräckfat, nessehinn, nio pinnar hagg, odör, och bruvad. Med detta skulle laggas i bostan och så skulle det ta att den yttre ligga "fyrbent" på marken, när de skots över ryggen på honom.

Lappskott

Edu. Torelandsson Veinge
Man skulle alltid skyta mot norr, när man skot över en

som fått lappskott, där för att
man trodde det var lapparna
som skrekade ut det.

Bot får lappskott

Albertina Andersson Uinge
Hon skulle ha nio sorters
prisar i bössan när man
skot över den som fått lapp-
skott. När skottet gick lade
man hylleomslags på det onde.
Så gjorde en klok Frau Sma-
land som hette Johannes Andre-
son.

Bot får en som var konstig

Sven Pettersson Eby
Jag hade en syster som inte var
riktig och de hade dock många
läkare men ingenting hjälpte.
Så sa ju alla männen att vi
skulle fråga Moyne Peters Nils
för han visste vad för artig
kvinna hon var Nils Petter han ville
ta ringet, att vi skulle skicka

bud efter honom å det grände han
vokså till slut. Så kom då
Moyne Peters Nils, å han sa: "Hon
har rikat ut för båtka hästen
men det skall jag snart bota."
Vi skulle köja trollroselse och
roks hemme med. Hon skulle
förr resa ner till sin läge
i skåne, di kalla honom Rums-
pigan, och höra vidare vad
hon sa.

När hon kom tillbaka så han
vi skulle avet ikring hennes
tis gånger med trollroselten
tre tisdagar i rad sen solen
gått ned, så så skulle vi låsa
iader vår bakhänges en gång
varje gång vi röpa henne. I
sen skulle vi gå till båtken
med roksolen, vi hade den på
en järnbult, å ta vatten där
å tussa av bulten å sen
kasta det vattnet ner åt bæ-

1339 -66-

per, far att det onda skulle fö-
ja med bärren ut. (Gunga
med bärren i den riktning
vattnet flöd)

Vidare skulle vi ta aspetopp
och asperot i köka i matten
i skjuta en shata och köka sop-
pa på. Det var som hon skulle
dricka. Nums frägen hade
 sagt, att det var en jägare som
hade gården, så han kunde
väl skjuta en shata, men det
blev kanske inte så länge. Det
blev att inte heller för här var
inte shator på långa härl.

Det var min bror som hette
de där rörandet i konstigt nog
så var ging han hade rörat,
hände där magat galat. Den
morgon när han kom om shat-
ta flyttade sina kreatur, de varo
ute, så kunde de inte resa
på sig. Jaha så var det bara

LUDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

1369 -67-

att skriva efter Mylle Peters tilts
å han kom. Jo de var ju blott
att det skulle gå så mā dom,
men han sa, "de ej är inte far-
lig, då han är åta, så du får
bara gråt till dom" och så
skall du röka dem med troll
rökelse" Han skulle gå runt
ikring dem. Ja, så blev de ju
bra.

En annan kusin nära han
varit har och rökat i hon hem
var gården full av bi. Men
det gick med dom vet jag inte,
de flesta var av en del.

Minn syster blev aldrig bra. Det
var liksom hon färsat, var
som ställt till den där rök-
mingen, far ibland nära min
bror var här a röka blev hon
så arg, så hon knöt näverna
å skräck! Mylle Peters tilts, din
farbarnade trollgobbe."

Bot för gastakryss ^{Rönned}
Kristina Karlsson Västervik
 Den som brukat gastakryst skal
 le rökas med tre tändstickor.

Stanna blod.

Dars Bengtsson.
 Du var på ett ställe å snickera
 Nelly Peters Nils å ja. Nils var
 egentligen timmerman till yrket.
 Då var där en som fick blod-
 startning. Nils tog då lite
 blod på en flaska å satte den
 i häxaren, så stannade bla-
 det. Om man hoppig sig
 utan skar sig, skulle man inte
 vira om hället, utan om ytan
 eller kniven, så där inte kom
 luft till den, så stannade blodet.
 Det sa Nelly Peters Nils.

Bot för skavur ^{Rönned}

Kristina Nilsson Jönköping
 Barn som hade skavur skulle

de, sätta skavurkär på. En som
 förstod konsten fick göra det.
 Man band trådar med någon slags
 smörja, bland annat tjäla, om
 handleder och fötterna och häng-
 de en pisse med samma smörja
 på kroket på barnet. Det skulle
 ha droppar väcka att ta in.

Härling mot skäver ^{Rönned}

I. P. Jakobsson. Lagred S: 2

Här var en rackarehäring som
 bota en "glytt" för skäver. Hon
 matte med en träd, å så slög
 hon en knut på träden fäst
 varje led. Sen brände hon upp
 träden.

De sa att hon mordat en, det
 var hanke därfor hon kunde
 bota skävet.

Bot för ett barn som inte kunde gå

August Lennartsson. Borrestensb
 Det drojde långt innan man

bror kunde gå, så de fråga
nägon vad de skulle gåra vid
det. Då fick de veta att de skulle
lämna ihop nöjel på nio olika
ställen runt om baka en stor
krans. Så skulle de dra honom
genom kransen via gängor
och sen hänga ut kransen i
ett träd i skogen. Där åt ju
fåglarna upp dem. De gjorde
som de blivit rådde i haan
eller bra.

Bot far ryggskott

Astrid Nilsson Rodenbergs
Lars faste gongsl i Rullbergets
brukade bota folk far rygg-
skott och dyrhorn till andra
speldomar. Dyrsun, Stora
smulster på halsen, nägon
slags bösader, som där kom ur
ifrån. Hon tog tre halm-
strim med tre ledar på, på

norra sidan av taket. Sen la-
de hon dem på det sjuksa stället
och så gick hon ut i köket och
lätta nägot.

Bot far dyrnem.

Astrid Nilsson.

Mari bror David hade dyrnem
Då reste de med honom upp
till en häring i Bogatt. Hon sa,
att de skulle taga ett ok och läg-
ga det på en turkasse och på
kommun gäng som sköt låg på
kalven, skulle de slöta till.

Gänger med ändan av det
på knutar. De gjorde, som hä-
ringen sagt och så gick knutar
bort.

Bot far rosor. Rosollos

Janne Luegsson Vinters
Jag hade en farbror aldrig klada
och så sörte jag Mylle Petersdls.
Hon sa att det var rosor. Jag

skulle ta "egens" och det
skulle kokas en halv timme.
Men skulle vatten kramas ut
och mosser läggas på så het
som möjigt. Klädan varade
en kvart sen vi lagt det på, sen
gick den bort.

Bot för steffel (klädor rosor)

Patarina Gunsson. Tinteps
Man ska plocka elvansjöder
(en slags mosse) som växer där
backmannen pullar sig, mest
lau de bagge midsommarka.

Därav görs troukökelse och
med den skall den tytta kokas
Så shall man taga litet blod
och trycka över det onda tre
ganger. Om det är en man som
är sjuk skall det vara blod av
en kvinnas och tvåttom.

Den som fått hjälps får
ej facke.

Bot mot ejderflisor

Magnus Nilsson, Gassebo.
För att draga ut ejderflisor (bisar)
skulle man lägga ettruseller och
smöt på.

Bot för röravaror.

Jamme Svendsson Tinteps

Om syster till mig hade min ringar
på det sna lemt. Den startta och stod
som en haffekapp och den minste dom
ett fingerborg. De hade olika färger
"i de va så berande grannas." Min
andra systers stöckor och syl i en av
mina fingrar och tog lite blod från en
sockebit, och så gjorde jag ett hov
med handen på ringarnas. Sockebit
ten skulle mina systers åta. Det skulle
göra mellan de bagge varfrunda-
garna. Den blev hon fri från rö-
rorna.

Låt annat medel Kristina Pettersson
om en har fått en röraven, skulle

en fästma² till majori rita ett
fornändra kult (pentagram) med
en silverspug på revrundan.

Vad det var fintimmer som ha-
de den, skulle en fästman gär-
a det.

Bot för ringörelse
Johanna Brumfors Gästholme
Jag hade en ringornel eller vad det
var på högra handen, jag hade haft
det ett par år. Ja förlit jag mig att
jag skulle gå till ett ställe där ni-
gon låg till och ta den dödes
hand och trycka med den tre gånger
på min hand. Men skulle jag tagga
en färing i histan. Det gjorde jag
och efter tre veckor var handen borta.

Bot för utslag. Kasslou
Johanna Brumfors.

Mari morbror hade ont på ha-
kan, det var majori slags utslag.
Hon gick till ett ställe där en
var död och till stöd han tre

gånger på hakan med den do-
des hand och lade en färing
i histan. Hon blev då efter ca 14
dagar.

Bot för bölder. Rönnebo
Kristina Nilsson, Edsberg

Den som led av bölder skulle åta
gödsel av en hund. Hon kunde få
det i en grankaka, men hon skulle
inte veta om det. Var det en kvinn-
lig skulle det vara efter en han-
hund van förtur om det var en
manlig.

Bot för sår och urts.
Karl Karlsson. Gottorp
Ici sätter oss urts bryllades de
får lägga på hägodsal.

Bot för buntar.
Eriksson Astou Gottorp
Hon skulle lägga frista vclor
på buntar.

Bot för far. Pilla Larsson. O. Karp.
Hon skulle plocka myror i skogen och koka
dem skulle det läggas på sängen.
(Hilbäck Karus ordination)

Bot för brottsel. Rannarps
Kommun. Nissou. Iodenberga. S: n.
En gång när kyrkje Pelleus förs var
hamna och skulle bota en hä, fä-
rade jag honom vad man skulle
gåra, när man hade urt i brösten.
Jag hade ett litet barn dö som dia-
de och det sprangde av med rys-
ligt i dem. Han såg sitt besie-
des aldrig. Man skulle bara ta
några dator och haka så länge tills
man kunde ta skälet av dem. Sen
skulle man trästa brösten med det
vattnt. Interna skalle läggas i
efterbånden om graven var i
trädgården.

Bot för gikt.

Kristina Nilsson. Iodenberga
Mot gikt användes giktsål som
bars på bröstet över ryggen. (Sag
ut som en hästko magnat.)

Bot mot huvudärkt. Hasslöv
Katrina Gustafsson. Dintarp
Midsummar afton skulle man jöle-
ka olika slags blommor, om knyta
lannan och fara och sedan kall-
la den spjuka rokss med den tre
ganger om huvudet.

Bot för huvudärkt

Hedvig. Kalandsson. Gottorp Värze
Om gammal haring sålade om
att hamna mor, mot huvudärkt
brukade den den spjuka i häret.

Bot tandärkt.

Margareta Nilsson. Sasslöv
Mot tandärkt skulle man ta
en sticka av ett träd och peta
i tanden, så den blödade, sen
skulle stickan läggas i trädlet
igen, och så skulle man säga:
Här sätter jag min tandärkt.

Bot för hällan (frystan)

Kristina Nilsson. Hasslöf
Första gången man kahade häl

på året, skulle man ha nio
sartors örter, så kunde man
fria sig från kälare.

Bot för bleksot

Kristina Nilsson Ramnér
Den som hade bleksot skulle få
töka få litet blod av en som ha-
gt förlag.^{nästan} (Det kunde tagas på en
vårkväll)

Bot för madalajen

Kristina Nilsson

Barn skulle åta hat en hund mål
de fäst madalaism, så blev de
tidiga.

Bot för stannings.

Hin möder stannade när
hon var liten. En gång när min
morfar slaktade, tog han leven
och lägat det över blodet hemme med
om munnen, utan att hon viste
om det. Hon blev då räddat så
stanningen gick över.

Bot för halsfluss.

Pelle Larsson östra Karup.

Man skulle köka hylleblad i mylla,
och dricka, och så ha varme hylle-
blommor om halsen får halsfluss.

Bot mot blommar på tungan

Emma Nilsson Kvarnbyggs Ramnér
(Om man spottade på sidan eller
hakelugnen fick man blistor på
tungan.) Tills man en blist på
tungan, skulle man räga till
mågon, jag har fått en blist
på min tunga. Ja' varar den
andre. Spotta ut den. Ja' spottar
man. Tui, tui, tui. Det upps-
reppas tre gånger.

Bot för den som blev ormsolista

Petter Sverrsöe, ^{daggered knävel}
De som gråta brunnar, kunde
vara ormsolista. De svullnade
de upp. Ratten skulle slicka dem
så blev de bra.

Den som inte låg torr om nattens.

Kristina Nilsson Rönneriv
om nätterna inte kunde ligga torr
om natten, skulle han åta en stort
mål, utan att veta om det.

Slappa en eldgäst innanför linne.

Kristina Nilsson:

Var en viss blass sjukdom min
meddelare hade glömt vilken,

skulle man taga en eldgäst
(glöd) och slappa 3 gånger genom
linnet. Linnet skulle vara pris.

Bot för värtor.

Kristina Nilsson Rosenberga
om man hade värtor, skulle man
knypa knutar på en tråd, en för
var värt, och kan lägga ihiden
under en jordfast sten. Var tio
den nästa, arb värtorsa borts.

Turta sig med vattnet i dop-
funtan som står utanför kyrkan,
så slapp man värtor.

Kristina Nilsson Rosenberga

Var att få bot värtor skulle man
turta sig med vattnet som funtans
i spänning efter kör.

Emma Nilsson Rosenberga

Man skulle taga en lit föste som
man skulle sätta stryka med pr
värtornas. Den skulle placeras lag-
gas under en jordfast sten. Här
placeras ruttat garnimor värtorna.

Ariad Nilsson Rosenberga

Man skulle legga en knappnål
för varje värt i den gamla dop-
funtan, utanför Rendes kyrka
kyrka. Den gick värtorna bort.

Bot för littoror.

Birpa Nilsson Rosenberga Råmeds

Om man hade littoror skulle man
taga flunyvad av foten när
det ringde i kyrkan för ett lit.
och sagat: "Det ringde för min lit-
tan" Tre gånger var så stryka över den

med handen.

Bot för en ko som fått slaget.

Emma Nilsson, Edunberga

Vi hade en ko som fått en synd-
dom liknande slag. Så skicka vi
bud efter Noyelle Petersdöls. Hon
tystnade hon med knut och brann
vin på framman och så lätte han
magat också. Det hjälpte i alla fall.

Bot för hornas juvel.

Kristina Nilsson, Edunberga
Har horna hade ont i juvel
och inte myckade bra, skulle
man hysa spiskummur, läng-
peppar, tislafläder, useliska fjäll
och johannisbrod. Detta skulle
göras till en deg och ges horna.

På annan metod var att ta
mossa på mora sidan av taket
och kopa den i vatten. Sedan
skulle horn juvel, tystnas med
det uttmet.

Bot för får som blivit stängade.

Rao. Karlendstöne, Göteborgs
Ett får som blivit stängat eller lä-
gts i sidan, kunde lätt få njätten
skadad. Man skulle då baka ta
av sig mottan och då färet med
i sidan, så blev det bra.

Om barna stängde ut ett barn.

Rao. Karlendstöne, Göteborgs

Om barna stängde ut ett barn
och man upptäckte det senast,
skulle man ta hornet och hästa
till vatten i det och då sätta det
på sin plats igen och binda om
så det sätts fast. Da vänta
hornet fast igen. Jag har ej
sett att det läter sig göra.

Bot för nöselblästa kreatur.

Kristina Nilsson, Edunberga R.

Kreaturen kunde bli en nöselbläste
om då blåmades de upp. Man
skulle taga en nässel som ställt

över vintern och gläda genom
stjärnor på kreaturet se gick
skullnaden bort.

Krampknäts mot kramp.

Kristina Nilsson Edsbergs
När hysklingar eller häns fingo
kramps i benen, skulle man
knyta en krampknute och vri-
ra om benet så blev de bra.

Barn, barnfödelse, barnspikdonas o.d.

Där att få detta barnsnger
Katarina Gustafsson Castlöe
Där att få detta barnsnger skulle
en kvinnan knypa genom en
hasthamn.

Janne Jönsson Lagred Knäet
Kvinna som skulle ha barn
skulle gå ligande runt hyllan
tre gånger julnatten, så fick
de detta barnsnger.

Överfara farlossningsknäckning
Eleva Petersdotter, fastbergs
Farlossningsknäckning kunde över-
föras från mamma.

Kristina Karlsson, Rosvika Kvinna
Barnsnger plågorna kunde tränas
på andra. Men då skulle den som
fått plågorna, ta sina kläder, och
det med en kvinna, taga sin hylf
och sätta på en knapp kring halsen så

satte kilor emellan så den satt
riktigt hårt. Då fick den plågar-
na rögn som skickat dem.

En annan "fick barnrygg"

Kristina Karlsson Kärrsveka
Här var för en del år sen en otte-
fåg, som fick barnrygg. Då krog-
han till ett ställe en liten deriförn
och så tog häringen där en stop-
penål och stakade i hans bippa. Så
blev han kvitt plågerna.

Om en huvande kvinna dör.

Kristina Nilsson, Ideberg
Om en huvande kvinna dör
skall man lägga smäck och
lädant i kistan, för mer tiden
är inte blir hon farlös.

Boata Huvandö Antarp

På ett ställe var en huvande
kvinnan död. Hemmes äldriga
finga ingen ro för henne! Hon

Kom om natten och jämrade sig.
Det var för att hon inte fått drig-
ra kläder med sig i kistan, tack
den lille. Då tog hemmes anfö-
vanter och sprödde med kläder
till barnet i mullen vid gravan
och sen fingo de ro för henne.

Barnet lindas.

Kristina Nilsson Ideberg
Man brukade linda barnet i
en "kubelst", stickad av ull
ungefärligen 2-3 meter lång och
omkring 20 cm. bred. Hela bar-
net sätts i den där kubeln.

För att Kristina Nilsson, Ideberg
blivit död) Det första man tog på barnet,
smulat linne och dylikt / skulle vara
slita kläder. Egentligen är gammalt tyg, för att bar-
net sedan inte skulle klits så
mycket kläder.

Barnets Kristina Karlsson Kärrsveka
dräkt - här man klädde på barnet skulle
vara.

man fört taga på högra armen,
för att barnet inte skulle bliva
vänsterhänt. Växer gus i handen
Helena Persdotter Edelberga

Man skulle ha ett vattlyzin i svede-
J. Johanssons listan tills barnet var döpt för att
Psalm bok inti vätterns, eller något trove-
vad i vättyg, skulle få matat med barnet.
gavtill Kristina Nilsson
barnet är Barn skulle klappas en hand innan
dåpt. Barn skulle klappas en hand innan
en katt så fikt det gött läkarkott.

Barnedop Edelberga

Kristina Nilsson

Bläckingarna loda i tur att
häva barnen vid dopet.

Astrid Nilsson, Edelberga

Om någon märker att hälla barnet
för det motganger.

Barnet Kristina Karlsson Karlskoga

när man Grandmodern skulle fråga fadren
vard barnet skulle hitta, till ging
er och mig varje ging.

Magnus Nilsson, Hasslöv

Vid Man skulle lägga ett blad ur psalm-
bok - boken, som Hild Jesu namn på, i sve-
dopet. joct, när barnet döptes. Den skulle
bladet brännas upp och barnet åts
attka, så fikt det lätt för att lossa.

Dora Johanna Persson, Bollebygge
erjst. Barnet skulle läsa myrsdagens
tal, d. v. s. man tog och höll
barnets händer och fönde ut-
med saderna, innan det
döptes för att få lätt för att lossa.

Johanna Persson, Bollebygge

Faddeyng Man skulle skriva en vers (best
en psalmvers) på en papperslapp
och läggs en peng i lappen. Den
lade man lappoden på Kristinas ve-
jet, (dopdräkten) och han barnet
hitt kring bordet, så blev det
med aldrig fäktigt

Kristina Karlsson Karlskoga

Vid
dopet. Barnet skulle häraas med knivdet
polet in i kyrkan så blev det

"grannast i kyrkeklerna.

Brunn
Vid Kristina Nilsson Ideburgs
dopet. Om barnet skrek när det döptes fick
det bra sängrött.

Sundmo-
Jonna Nilsson Ideburgs
dern. När barnet var döpt vore gudmora
och gudfader lärnade det till mordren
lade hon "Här kommer ja en
kresten i stället för en härlig" (helsing)

Kristina Karlsson Rossbergs
Kristina. När barnet var döpt, skulle
överet mana efter hantornet ha hänga
upp Kristinatuspet så högt man
kunde i krogstugan. Da blev bar-
net högt uppstat.

Jonna Nilsson Ideburgs
Lärde. De som varo med på barn döpet
givit skulle ge föddergrise.

Birne Nilsson Ideburgs

Tunta-
Bråttar att hon fick ett finta-
bro. Men, nu den som stod till fronten
får henne. Detta frontbröllop var

en liten papper som var nåhet
på ett särskilt sätt.

Tunta-
Eduard Erlandsson Gottborg
Givit vntalar att han har ett fintabru
som han fick vid fronten när
han döptes, där låg prungen i det.

Offer i kyrkan till barn som
döptes

Gengaleuna Jansson. Husse
I Husse kommade offer upptagas
i kyrkan till de barn som döp-
tes. Sedan gjortjorde farfader-
na offer med ett gille som
hölls i kyrkobyn. (Detta bruk
anstraffades på en tänning 1849.)

~~en lit pappet som var riken på
ett härligt lott.~~

Kyrktagning

Rikard Nelson Göteborgs
om en frika bivit född, skulle
modern kyrktagas efter en månad,
var det en gäste efter fem veckor.
Första kyrktagningen fick kvinnan
ikke gå bort längre än sju, ej heller
gården område.

"Men," lyft.

En havande kvinna kunde lätt
räka ut för något eller biva strand
di fick barnet med.

Kyrkogårdsfull ansågs vara ett
modell som kunde användas för
all slags lyft.

Kvinnan såg en orm

Ingerlina Johansson, Knared.
På ett ställe i Parken, hade kvinnan

1869-9481

satt en sene, när hon var med
barn, och när barnet sen var föt
viste det inte.

Då tog de och fingoade en levande
orm och lade i den lada, som ställdes
under barnets naggas. Sen skulle
barnet sova över ormen i ny
öre nog, så blev det bra.

Skriftet

Tingalens johansson, Renared
Men hade blivit bränd av en,
som sprang över skeppet utanför och
krog i väggarna. När sen min bro-
der föddes, så skepp han en viss
tid varje kväll. Då frågade de en,
som hette "Kloka Stina" om hon sa
att de skulle få lite blod av den
som sprängt och värmats utan-
för om ge barnet. Det gjorde de
och sen blev han bra.

Kistennagl

Idee. Öklandsson Gystorps
Om en hämma, som var havande

LÖDENS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1869-950121

satt på en väst kista och locket
föll igen, fick barnet kista nagl.
Edmund Martinus
berättar för mig att han hade en
yngre bror, som hade ett syndse-
mteke över det ena ögat. Det läs-
made nästan en jordgubbe och
var röd till färgen. Det hade han
jämt därför att hans mor en gång
hade satt sig på en kista, som
inte locket var stängt på vil sätt
föll det igen. De tog och skrapa-
de av röd från spetsnuden på
kistlocket och sen lade de kostan
på munet, så försvann det se-
mteken.

Läsen på gamla kistor var fastgjort
med spikar som hade blivit knippta
huvud om det var därför man
fick fram av en jordgubbe.

Harmyrt

Herrvid Alfonse Edsberg
Om en hämnde hämns för en

gra fitta i en knubb eller ett pistolköp ^{läg} opset eller om hon ser en hare blir barnet hämynt.

Skelöjd

Astrid Nilsson Edenväga

Om en huvande kvinna ser genom ett myskhål eller en spranga blir barnet skelöjt.

Emma Nilsson Edenväga

Om en huvande kvinna sätter sig på en stolbacker och hästa vatten, blir barnet liksom stukset av stövlar i hjärtan.

Då skall man taga lite av stucken och brämme över sidan lagga arkan i vatten och tuffa barnet med i hjärtan, så går det bort. Om det inte hjälper gärna skall man göra det både i en vän mes.

Hov. Kvinnan sätta barnen baka med en arm.

I läpphult hade barnet på ^{läg} ställt fast tag i en arm, som de letade med

Dess mor som var med bärer, kom ut och försökte det, och hon blev rent färgkräkt. Där sätter barnet hon till märdene, låg det och rullade och singlade sig runt en arm. De framgick att modern skulle taga barnet och rulla det, då ormen hade legat. Det gjorde hon och barnet blev bra.

Hov. Kvinnan ej gå på stage etc.
Barnet blir radd för att gå.

Astrid Nilsson, Edenväga

Går en huvande kvinna på ^{läg} en stage eller spring, blir barnet radd för att gå.

Då tar man en spira av stege och brämmer det och lägger arkan i vatten och låts barnet dricka, så går rädslan bort.

När de botade men och gästförsökte de inte tala.

Barnet får, hör lust att blättra
Barnet får ^{tannan} lust att skriva och

klättra om en huvende kvinna
går mycket på vinden.

FraknarnaFredrika Pålsson, Brändal

Ble en huvende kvinna rädd för
en orm, så blev barnet fraknigt.
Om man drog barnet gevone ett
ärnshinn (som var löjt i en
ring) gick fraknarna bort.

Barnet fick hesta över kräkningarFredrika Pålsson, Brändal

En kvinna blev skrämd när hon
gav en kalv att dricks, därfor att
kalven försökt lig över hovstaden
och kräkte. När hon var frikt ett
barn, hade det ofta hysto över kräp-
ningar. Modern blev då tillrassad
att hära kälven, som skrämt
hunne, i vat, och taga ur blod
det över ge barnet. Hon gjorde
så van. Barnet blev kvitt sitt
lyfe.

Hovunga fräskan

Jouanna Bergström, Kastlöv
Söndrums Parus kom sin gång in
på ett ställe, där de hade en flicka
som ibland skräckte, då och troska
med armar om den ädelles flickan.
"Då ta Parus till modern."
"Du har blitt skrämd av en hund."

men när modern tankte efter honom
hon inrig att det var värtigt. Parus
sa: "Du ska gå i ja fast i en han-
hund om ja några droppar blod
av honom om ge faten, så ska
du få te att det lyckas." Modern
gjorde som Parus sa och flickan
blev bra. Var det en flicka som
fört hovungaflickan skulle det vara
vind av en hund och troska
men det var en gosse.

Dikken kunde inte gå. Samma a.
Parus botade sin gång en flicka som
inte kunde gå riktigt hon slappa
de benen efter sig. Där Parus fick

se det, saade hon till modern. "Du har
vitt rådd i en ega (bost) om släjft
barnen efter dig. Tag bara mina pojke-
när av egan och hand på dem och
håll dem hem i lite vatten. Sej ska
du trusta glödten, på leana (leder-
na) med det vatten." Det hyllyste
ta barnet givit riktigt sed.
Språdbarn rycka till i sommen.

Fredrika Petersson Bränset
Om språdbarn rycka till under
sommen, kom onde blivit skrämda,
var det den ledde, som visade
dem hur han hade det där han bor.
Om de boga var det anglarne som
visade hur synd bor.

Barnets kläder

Fredrika Petersson. Bränset
När barnet växt fram till sexet,
klättedis det i "slöyr" en slags
skjortliknande klädring, som det
hade till 6-7 års åldern. Efter
konfirmationen, skedde mer-

gängue till de vuxnas dräkt.
Slöyr användes över alt.

Barnet lär att gå

När barnet skulle lära gå, släpte
man det ofta i en s.k. gängevagn.
En slags lieställning som när-
mast liknade ett lågt fyrtaktsigt
bord med tina lyxel på och ett
kunt hål i mittet, där barnet
placerades. Ett annat sätt var
att ställa barnet i en knura,
en bråda med list i för barnet
och som var fastad vid en stång
som räckte upp till takbyggnaden
och stod i ett litet hål i golvet.

Barnets funder

Kristina Petersson Röderbergs

Man saade att barnen hade miss-
tänder. "När barnen förelle funder,
skulle de kasta dem i "närmen" ..
om saga: Nors, mors buntand, ge
mig en quidtand i stället för
en bentand.

Litsaker

Man gjorde "giss" till barnen
av giss.

Gässens strupe tärkades och så
lade man arter i den, så fick
man en skramla.

Gäshoppas gjordes av gässens
skalle. Man faste två trädar
under skallen och så hällde man
men in en liten pinne mellan
träden och murrade om den
två träderna blev brynda. Den
andra andan av pinnen fastes
med lite bick. Men komnde man
ställa gäshoppan på bordet
eyer på grymt, efter en stund
hopprade den.

Brunngubben etc.

Man brukade skramma barn
med brunngubben och ngn-
karigen kant baile marinen.

Om broloppet om dylikt.
Gören syss har lång manfar ga' gift.
Margareta Nilsson, Hasslöv
När man hörde gören fortsa
gångna på äret, skulle man sä-
ga. "Gott live du, vil du säga
mig nu, hur många är jag gift
skall ga'."

hur många gånger sogn gören
da gif, ha' många ar brodde
det innan man blev gift.

Se även myslmynt sid. 191

Hur man tog reda på den tillkommande

Jeanne Jacobsson Träskhult
Midsummar afton skulle man
platsa nio olika flaggs blommor
på nio av varje flagg och lägga
dem under huvudkudden, så
droende man på mattan om den
tillkommande.

Agatha kuallen

Jeanne Jacobsson Träskhult
Agathas kuallen, den 5 februari

skulle man läsa följande vers,
så drömdes man på natten om
den frukommunade.

Helliga Agatha, låg mig i natt
vemk brud jag shall vara,
vemk brud jag skulle bryda,
vemk frind jag shall reda.

Ten frukommunade visste sig i spegeln
Den som ville ha reda på den
frukommunade, kunde även sat-
te sig framför en spegel, en
torsdags natt kl. tolle. men ha
ett gub tårt vid varje sida om
spegeln. Så visade han sig i
spegeln.

Ett priga, som tjänar på ett ställe,
satte sig så framför en spegel.
Då fik hon se hushunden i spe-
geln. Hon blev rödd för han var
gift. Men en tid efter dog hustrun
och hon blev hon gift med
honom.

drömmen
Såt annat satt var att ate en
sill en torsdagskväll innan man
lades sig. På natten drömdes man
di, att den frukommunade kom och
gav en något att dricka.

Vad det var, blev man fattig.
Vad det dricka så blev man
varken fattig eller rik.

Vad det miggat blev man rik.
Tilda Wællson, Skummerslöj

Det är se din karaste skull
man springe nobben tre gånger
kring brunnen på löftet i skym-
ningen. På ditt ställe i skum-
merslöj skulle drängen fåtöra
medlet, men just dorn har
sprang hem präglar ut i dörren
och sprattade åt honom. Då
blev han så arg på präglen, så
han kunde inte vare tygt och
så fikk han ingen sc.

Prällets medel
Om inte härliken blev bevarad

hunde man också vände sig
til någon klok, så ville ingen
inte sätta väste reda på något
medel.

Karl Persson, Bräiset Käleksmord
En gosse var här i en flicka, men
hon besvarade inte hans komplor.
Gosse gick då till en klok, som
gav honom ett äpple. Det skulle
flickan åta, så skulle flickan
vara här i honom.

När så gosse var flickan träd-
gårdens flicka hon äpplet, men hon
åt det inte ganska, för hon ansade
gräd. När hon kom hem, fick
hon får sig åt ge deras gris
äpplet, för att se vad det hade
far och kan. Grisen blev så ut-
slappigt och hund sprang ganska
till gossons hem, och uppsökte
honom och visade sig mycket
tingväl. Det gick inte att skrämma
na bort grisen, där den stoddes

gosten gick, så földe grisen efter
om han sitt ner det inte annat
att göra, om han fick stänga in
sig i sin kammar.

Kedel att vinna en mans härliga

Emma Nilsson, Odensberga
For att uppmuntra härlik hos en
man, skulle en kvinna taga lite
blod, när hon hadde sin menstrua-
tion och blanda det i något, som
hon sedan skulle åta eller dricka.
Sedan blev hon så här i hennes
att det aldrig tog slut.

For att göra blut på någon härlig.

Kristina Nilsson Odensberga
På ett ställe här i Odensberga hade
konen blivit här i frigan. Hon och
moder gillade ej hand val, och
för att göra slut på hennes härlighet
till henne, tog hon av frigan
och kremmerde över blandade i
mat, som hon skulle åta. (Det
var ett oturligt medel i sådana fall).

Bonne man

Tills Johansson, Brämare

Vara brukade ha boneman
som förrättade frickeiet. Han
fick far litte besvär, ett smale-
lar, (färslar) och ett par lång hästar.
Var det ett fruntomme (sonz)
skötte företrädet fick hon ett fai-
klade i stället far lång hästar.

Lyfning

Petter Emanuel på Tua Björn
lyfning skulle uttagas vid my-
tandning, för att inte barnen
skulle se bina marka.

Var man tog ut lyfning

Kristina Karlsson, Råsunda

Var folk tog ut lyfning far,
så skulle de bura på minne
frågor i kristendom.

Tills Jakob i Ola bygget tog
ut lyfning, så frågade pros-
ten Bostrom honom:

"Den här stiftat åkturhoppet"
så svara Jakob. "Det har varit detta
Åmalslän". Prästen frågade då:
"Vad fick hon för det? Ett förläde
i ett tärkle i ett smalalar.
(ett förläde var en huvuddel av
ett färslar)

Broollop

Kristina Karlsson, Råsunda

Som del i Råsunda kungs bru-
dalen var där brukade de i bland
kla med hårnt och ta upp
brudpengar.

När jag var sju år, var jag med
på ett broollop i Skroked i Eker-
näck, som var i detta där.

De tog upp brudpångarna i porten
och där var kläder med grout.

Där var tua under på en gung
och de hade kronor bagge tua.

Den enda hade de länat i vings
När hade gjort, att om det var

Lia kroabudar på en gång
skulle kyrkan synnes, och
där var fullt med folk som
skulle titta på det.

Laiessvenskarna (marskalkar) och
brudsgässerna sätte i en dag för
sig. De na laiesvenskarna som
skulle ta upp brudsgässerna.
Hjälpe gav de till Riksdalen.
Det var en prästfru från S-
kroken som kallat brudarna.

Jr Karl Johansson Knared

När där var bröllops på major
ställe i byn Djurberg bruka
bröllopsfacket att sätta upp
på Rogens häj över denna och
raa sig. Rogens häj är en
häg labakulle, ligger intill
byn Djurberg. Många sägans
berätta, att det bodde troel i
högen och man har funnit
falskt röts spårar i högen.

Körning

Det hokat bröd och en trö borden
och knor i bytten, sockerkaka
i soddet & grädan var de vanligas
te förmingsrätterna.

Hjälpa vid bröllop

Janne Johansson, Lägered, Knared
det skulle antid hjälpa vid
bröllop, det var för att härm-
ma trollen.

Rötkäckliet slags bröllop.

I Knared brukade man oftä
ha bröllop i kyrkbyn på mä-
got ställe, där man lyft sig
in. Sådana bröllop kallades
hakelugnsfälle. Det var för att
slippa undan kostnaderna
vid hemmabröllop, som man
höll dem i kyrkbyn. Vid dessa
hakelugnsfällen var bekämpingen
mycket intet. Den bestod endast
av en fjärding bröd och ost
samt brännvin och dricka. Men

brudpångarna upptogs tillsom
vid hundra brottopp och det var
i huvudsaken.

På ett ställe där man hade brol-
lop, hunde men som hela ja
komma och deltaga i dansen mot
erlaggsundet om en tredelss om
det var en man och halftea
om det var ett fruntimmer.

De fingo då ej deltaga i det
andra brollopsfolket måttid
utan fingo endast en försättning
brod, ost samt dricka den bruna
vin och så dansa en mott som
man hade.

Död / döde begravning odc aykt.

Varsel.

Den döda säger farvel.

Johanna Bengtsson, Stora

Een mottor till mig var gjuts a
min mor var en passade henne.
En kusin var vi skulle legga oss
härde vi att dörren öppnades och
en post rapporte, "God natt med dig".
Vi troddes det var mor som kom
och att hon hade sällskap med ua-
gon, hon hon sagt god natt till.

Men där varken hördes eller syn-
des något. Då sa far: "Det var nog
mottor Pennilla som sa upp till mig.

På morgonen kom mor hem, och
berättade att mottor dött på berallie.
Återbud om dödsface

Truls Johansson, Bråvallt

Karl Persson min morfar, sag
en kusin en skjuts förflyttad med
en uit hest. Stanna utanför grann-
gårdenas port. Det var en bon ejtis,

men han låg på sjukhuset
i stan.

Stora huset där efter kom det
verklig en skjuts med en
ut hest och i dragen hem-
fördes honen död.

Kal-Pärtti sät sig sin egen likfärd
tomma Tilstor Edensberga

Kal-Pärtti bodde i ett litet hus
vid Rönneslöfs by. Honom hade va-
rit det tioende barnet och honens
far var fattig så hon skänkte till
prästen sitt "tioende". Hon var
en mycket fram manliga. En
kvinn skälde honens hund och
ville ut. Där hon såg uppade
därren och slappste ut hunden,
så hon se att där stod en
likfärd utanför var att de bura
ut ett litet.

En kort tid efter dog hon.

Astrid Nilsson Edensberga
en ifrån Höjinge hade varit på
kals, och när han hänt hem på
natten, möts han tusen likfärd. Det
är bara ett pris är den. Han säg
viken gårde hon ifrån. När
han mötta dem, hänt hon till si-
dan av vägen. De andra som var
på väggen, frågade varför han
hänt till sidan, men han visade
inte vare, först de hört förs.
En kort tid efter blev det tusen döds-
fall i den gårds, likfärdar kommit
ifrån.

Flickan som sät sig ejin i kistan.

Tomma Tilstor Edensberga
I morgon till Anna Anna talade
om, att en liten flicka, som de hade,
lämnat en kista, som stod i ett
rum. "Jag ville inte ligga i den
kistan, om jag så förlorar far
ja sät nat mitt ligga i den." Dagens

dagar efter dog hon om förs ligga
i den kistans.

Tua häringar mötte en likfärd.

Helena Pettersdotter, Vallberga
Tua häringar gingo på en vagn.
Det var mitt på dagen. Så möttes
de en likfärd. Den häringen som
gick ute på vagnen, såg den inte,
men den andra drog henne i
armen, så hon flyttade sig till
sidan.

Isra Jons mötte en likfärd

Kristina Nilsson, Edenværga

Isra Jons hade vänt om skjut-
sat till Tjärby. När han hörde hem
på matten mötte han en likfärd
på Bragare-liden i Dalholm. Han
hörde till sidan, när han mötte
den om alla mämnarna i ut-
fördan trots hattarnas av.

Den döde går till kyrkogården
på en Petter Svensson, Elintary
En moron lidigt när ja om

en granne skulle gå om betala ar-
rendet, så gick vi förbi Hasslövs
kyrka. Da såg min granne Nils
Petter, att vi här kom om gicks
in på kyrkogården. Så frågade han
mig, om så det som gick där?

Jag såg ingen. Da tog han mig
i armen och då såg jag också
att det var Nils Petter Svensson,
som gick in på kyrkogården. Min
granne hade hant igång honom
gurust, men han frågade mig för
att hava om jag såg det. Vi tyckte,
vi skulle se efter, var han skulle
gå så tidigt om så gick vi red
var sin sida om kyrkan. När
vi möttes igen, hade vi inga
sett. Sen på dagen fick vi uta,
att han dött på matten.

Naglorna förbäddede dödsfall.

Konsta Nilsson Edenværga
När nagnan skrek utaför den

gård eller hus, såde man att
den skrek ut nagon.
Då kom nagon att dö.

Erika Johansson, Brävall
om noggorna sätta på takåsen
av att hus och skriva, komme
nagon snart att dö där.
Skriks de ej har det ingen betydelse.

Casti forebudsar sin egen död.

Erika Johansson, Brävall
Om en person var ovanligt hung-
rig, sådés han forebudsar sin död.
Likaså om han hade ovanlig
brödskä med actus.

Vans om spörför under
Ölika sätt att få reda på vem kom
kom att dö under året.

Den som ville ha reda på vem,
som kom att dö under året,
kunne gå i arsgång julafot
eller myrsalftor. Se under

julen sid. 190.

Ett annat sätt var att gå ut på
gården och titta i fönstret när
folket i huset satt och åt mer-
afton julafot. Den som skulle
dö under året satt da utan
huvud.

När nyttojet visade sig fara
unge kunde man säga ja
veta, vem som kom att dö under
året. Se under julen sid
Lien midsommarafton kunde
man genom att gå till en kors-
väg, få reda på vem som kom
att dö. Se midsommars.

Havande kvirna för ej se leb.

Pristina Nilsson Edelbergs
om en havande kvirna sig
ett litet, fint barnet lyte.

1369/20-

Långvarig dödskamps underlätta
Eriks Johansson Bränslet,
Långvarig dödskamps underlätta-
des, om man flyttade den dö-
ende i en annan läng.

Öft annat fanns att under lätta
dödskampen, men sene tisigen
endast användes, när det var
nagon gammal trollkvinna eur
prästakärning, som skulle dö,
var att färla eld på halm
under sängen. Se sid. 16
Den kloke i Knekt vell Päke-
kärningen i Wotlafy, sid. 225

Att hindra den döde att gå igen.
Eriks Johansson, Bränslet
Man lade en pisenlocke över
en sak på den dödes bröst för
att han inte skulle gå igen.

LUND'S UNIVERSITET 1369 - 126 888
FOLKMINNESARKIV

Den döde blev osälg.

Eriks Johansson, Bränslet
Den döde blev osälg om häxarna
följde efter likfärdene.

Gicks klockorna tungt vid ejäl-
ringningen, trodde man osäts, att
den döde var osälg, men gick det
lätt att ringa dem, var det knut-
om.

Om spålarmingningen hördes
längt, blev den döde sälg.

Likbladslise

Emma Nilsson, Edeberg
Vanliga gjorsles likbladslise
är gammalt tigg.

I dav. Eriks Johansson göts Vings
Man lade hyvelspän i likbladslisen,
för att den döde i skulle taga den på
sinan hon var klädd. Då hun-
de han taga förrades den.

Då den kunde taga spikdomar med sig.

Men kunde bliva svikt visa
spikdomar (lyften), genom att lä-
ta en död stupke med handen
på det sjuks stället. se sid. 74

När smitsaren gav likkiste.

Döde. kolonialssou. Göteborg
När någon döts fäste smitsaren
strax bort om att göra histon.
Endriga tagt mitt med till
smitsaren, men det var inte
alltid, utan smitsaren gjorde
histon så lång, som han trodde
det behövdes! Det var när han
hände personen ifråga.

När histon var färdig, lade smis-
taren hysjelspaken i den, för att
den döde ej skulle göra ologg med
den. Stod histon Tom, så lade
sig den döde i den för att prova
om den passade och då hände

det hända att han prövade så
gott att histonen gick sönder.
Men var ej histonen tom, kunde
han inte ligga sig i den.

Likkistmästaren i Västarp

Astrand Nilsson kallades
Tärr i Västarp, var en gammal
träskamakare, som kallas i
Hörbyjells Petter, också hänt-
gar inte bara spjutningar, för
var här det behöves gör han
likkistor också. Han står ibland
och smitsas längst ut på nätter-
na, och då händee det att
att den döde kommer fås' att
pröva likkistane, och då far
han sätta upp med till arbete.
När folk kommer och shall
handa histon, brukar han sä-
ga: "Den e försökt i natt."

1369-124881

Erik Johansson Braeålt, Knäred
Litsö församling.

Litsö behövde fyra dagar i
varje århuset. Man brukar sätta
in vatten i likrummet för
att hindra likluktens och fös-
rutsnöre.

Litsö ställes begravnings-
dagen i en lerkropps-

Erik Johansson, Knäred
På begravningsslagen brukar
man över hör det åmme,
bara ut kistan ur likrummet
med fotändan före och ställer
den in en grotta, som man
byggt, om sommaren är ljus-
kar, om vintern är snar.

Själakringning i Knäred
E. J. Skarstöre. Braeålt Knäred
I Knäred borgar man alltid själ-
akringningen efter en krossning med

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV 1369-125-8381

den lilla klockan, och ringar sedan med
bägge. Efter en man bärer man, med den stora
Gravens riktning *

Erik Johansson, Braeålt
Gravens riktning är i öster och
väster och kistan sättes med
huvudändan mot väster.

Min morfar Axel Persson sedde,
att det var far att man vänta
de Jesus komma i öster och
då kunde den döde möta ha-
men redt.

Odöpta Barn som död.

Komma spillovan. Edsbergsga
Odöpta barn brukade man passa
på att begrava, när det ringde
till en döman begravning.

Annars fick man inte ringa
för döden. Blev det inga annan
begravning, begrav man den
i stillhet på kyrkogården.

* End. säger därför att den lilla klockan är döpt
till att kvinnonamn och den stora till ett mansnamn

Självmordare

H.C. Nilsson Edenvärds
I Pennestövs kyrkogård be-
gravades självmordinger i det nord-
östra hörnet där de begraves,
lyfte man kistan över kyrko-
muren. De fingo ej båras genom
likporten. De skulle begraves
i skymningen och man fick
ej ringa med klockorna.

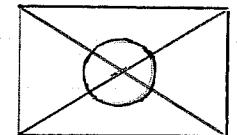
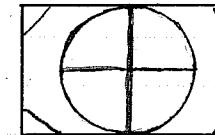
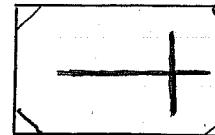
Gravar vid dörren

Erika Nilsson
Hon brukade alltid sätta gra-
nar vid dörren till begrave-
ningshuset.

Kastat grävris på vägen

Erika Johannsson, Brännest
Kastat grävris strax på vägen
från begravningshuset till salman-
na vägen. Vid de hus som låg
läget passerade man över brukar

men annu lägga kastat grävris eller en-
ris i vissa monter till st.

Liktal

Erika Johannsson

När kistan var utburen (begrav-
ningsdagen) och satt i lavgottan
hölls tal av major som brukade tala
vid begravningar i bygden. Hon
sjöng även psalmer. (Brukes ännu)
Under ceremonien fick begravnings-
facket titta på liket.

Kistan bars fram till graven.

I Knared har man trotsigt hänt
längst jo med att bär liket till
graven, så sent som 1915 och hancke
senare bar man kistan från Brä-
nna till Knared (en mil). Det

var fyra som bar. Man hade
två järnkedjor med ringar
i bågge änder. Ringarna träd
det på hästängerna och kistan
~~var~~ kistan sattes över kedjorna.

Det var ansträngande att bär
kistan, och därför hade man nö
sa ställen (utmarkste med stenar,
vilstenar) där man vilade och
bytte om bärare. Där brukade
man ta sig en lufs vid dessa
hästställen. Varje by hade sitt
liklag, där alla bjöd oss till begrav
ningu och hjälptes att att bär.

Begravningsgrille

I Småland höll man oftast

begravningsgrillen i kyrkbyn
Bruket upphörde 1849
vid begravningsgrillen brukade man
utom hästängerna bryda hela byn,
eller liklaget.

Grillet varade endag i bland två.
Risgryns gröt hade man sorn far
ning.

Skydd mot gengangare

Britte Johansson. Brännet
Var en död grile igår skulle
magou av hans anförvante säga:
"Statt det du står, såg vad du går
efter," och så skulle de nämna tre
enighetsens namn. De skulle då
sa "vara", att den döde kände under
drakten. Sen fick han ro.

Mot gengangare

Lägga gryn i backen mot geng
gangare
Christina Karlsson, Korsvika
På ett ställe där gubben var död,
lägga gryn i backen utanför

1909-130-

gårde, för att han inte skulle
gå igen.

Nof gungangare

Petter Svennsson hagreed. ^{nuare}
På ett ställe i Östra dagared var
gubben död. Det var en elak gubbe,
han var i derlades moet ^{se}
rälet, så häringen var rädd att
han skulle gå igen. Jag vet
inga i hela byn som är så vid-
skepliga som på det stället.

På begravningens dagen var de
fatt kistan över backen där, så
kastade en hoppa horfrö i bas-
ken, för då kunde inte gubben
komma över om han skulle gå
igen, förran han rörnat ha-
fröt och de hägn han inte med
på natten. Haringen stände och
så ut prägrna en i fahusdorren
och en i farahusdorren och den
tredje i svinahusdorren, när di

LUND'S UNIVERSITETS 1909-131-
FOLKMINNESARKIV

skulle åstad med kistan, för att
han inte skulle kunna plockas in
där.

Himbara barna var gungangare

Katarina Svennsson, Blindep
På ett ställe här nere hade de en
häst, som had och slog så försiktigt
att var enda natt, så föllret på
gården fick ingen so. De kunde
inte fåska vad där gick åt hästen.

Då var där nisie, som tyckte att
de kunde skicka efter himbara-
barna, för hon kunde nog få se-
xa på vad det var, som fannades.

Barna kom och hon skulle ligga
i stället på mattan. När hon legat
en stund börja hästen slå och da
kom där en man in i stället.

Da sa barna till honom, hon
förtrod att det var en gungangare.
Såg där du står, så var om du
var. Dad var du när Kristus låt sig

1369

födas". Då nu var gengangaren
"en jordklimp". De ha mordat
me, a ja har rest på detta öjet
med i Ulla väungs skov.

Men farvunnen han och hon al-
drig mer igen och så bleu hast-
tigt bort.

Mannen gick igen.

Magnus Nilsson Klasslou
som kvinnan hade haft en my-
cket elak man. Nu var han död
men hon fick aldrig ha för honom
för hon gick igen. Hon frågade
en klok kvinna vad hon skulle
göra och fick det rådet att alltid
bära på sig bekläddad kökelse.

Det hjälpte också. När hon hade kö-
kelsen på sig fick hon vara ifred,
men hon blev konstig en litet efter.

Den döde besöker sitt hem

Janne Ljunsson, Fintorp
En gång hade jag varit långt uppe
mot Åkebygård, så det blev sent
när jag gick hem. Jag gick igång
en byxholmgård och när vi nu jag
sen gick till styrke hörde jag att en
grind uppmades och slängdes en
bit framför mig. Jag komme ut
grinden och där synes
ingen och när jag gick en bit ifrån,
hörde jag motta le (grund) knarra.
Då förtrod jag att jag hade varit
framför mig som jag inte kunde
se. Till och med hunden hade han
lagt på grinden. När jag kom nära
Boda, såg jag att något hörde sig
där. Det där en som var död på
Boda och skulle gå dit igen.

Den döde åpnar grinden

Janne Johnsson Dagsved
Pelle Petter skulle gå till Domsches-

Tarp en gäng. Så gick han genom den gränd. Strax efter hårde han samma gränd öppnades och inmåla igen och hästarna lades på.

Då vände han sig om, men där var där något som gav honom en knuff i bröstet, för att han skulle flytta sig. Han såg aldrig något.

Möte med en gengangare

Jamte luren, tittarap
Jag tjänade i Klockaregården och så kom där en kusel en slaktning till mig Karl Thorson i Penabo och frågade om jag ville gå med hem. Vi följdes ut och när vi kom varo Tarp, så fick jag se ett ljus som kom emot oss. Da frågade jag Karl: "Ser du lyktan?" "Nej" sa han. Då tog jag honom i handen och då sag han också

sen putta ja på honom, att han skulle ur vägen och ga mig hjälp till den andra sidan. Då kom där en gestalt och gick förbi oss. Jag hände grant igen honom, han hade dött i fastan. När han hade gått förbi vände Karl se om och sa: "De va fastlit va här lastas salit."

Fyra utkladde karlar.

Karl Jönsson, Lunnestorp

När jag tjänade i Tröbes fälle och skulle gå hem en gäng, så fick jag se fyra utkladde karlar gå upp åt bæcken framför mig. De hade motrörer på ryggen. Jag tankte jag skulle springa fast dem, men när jag kom dit, där jag sett dem där de alldelens försvunna. Det var år efter skulle jorden odles på det stället och när vi grävde träffade vi på ett skelett, som hade

en spik tuars genom huvudet.
Det var en som blivit mordad.
De fyra karlarna gingo hem om
de varo på väg till Hasslöös
kyrkogård.

Den utkladde qubben i stallet.

Karl olsson, Östra Karups.

Petter Lennartsson har i Karups
säg fyra gånger, när han skulle
ge hästarna matfoder, en uit-
klädd qubbe, som stod i ett hörn
av stallet. Han kunde taq han
mod till sig och frågade, om det
var något han ville. Efter detta
gick Petter in och sa, att han
skulle hära bort på ett par tim-
mar. Sen gick han ut och spän-
de för hästarna och både han och
den utklädde mannen sätte sig
upp i magnen och hände bort.

Eftersom ett par timmar kom
Petter tillbaka, men då var han

ensam. Han talade aldrig om
var han varit inte ens far sin
bröder. Den utklädde qubben visade
sig aldrig mer.

(Gärdet är runtmed gärd under
skottarp.)

Gengangare i Puttersed.

Petter Lennartsson lagred
Eduen till Sven Almsten i
Puttersed gick igen. Sven gick
upps och frågade vad han ville.

Gengangare i Warkalla.

Petter Lennartsson, lagred.

vid Warkalla vid dagan säg jock
gengangare. Det var sedan som
kötat sig ut från hallarna.

Hornakaren som gick igen

här var en förekommande, som
hette Gunnar Larsson. Han gick igen

varje gång, där var nagon död.
Då tog prästen Nicolaus och
läste över hans grav; men fick
han ro.

Den döde mannen gick igen.

Erik Johansson Brauvalt
en kvinna, som bodde hos en
familj, där mannen plötsligt
dött, såg en gång att han kom
på besök. Hon var ensam hem-
ma och han hörde på henne
vun frågade efter sin hustru.
Men kvinnan talade om att
hon var i stan, fästningen man-
nen som en dimma.

Drängen som vägrade sig, sen han var död.

Erik Johansson, Brauvalt
På ett ställe i Sjöared hade de
en dräng, som hade tungsat. Han
hurkade ofta upp på vindru-
ven väga sig, för om han tyngde

sig, hoppades han bli bie igen. Men
han dog i alla fall ganske snart.
Eftersom hörde man honom lämna
med vägen och visterna alldelens
som när han levde. Då tog mor
i huset med till sig en kusin,
när hon hörde lämnet därupsöe
och gick upp på vindruven och röpa-
de: "Ar det du slutor, så sov i
ro." Sen hördes aldrig något.

Sven Svantesson i Bjäred gick igen.

Janne Johansson, Lagared
Det var ett år i början av 1850-
talet, då det blev oväntat rag-
nigt fram på närsidan, så dea
bäcker och åar översvämmade.

Då kom en greve Hamilton, Köten
och från Helsingborg och hade
bestikt ett gods i Sjöared, till
Sjöareds fastighetsråd, och
ville hava skjuts. Fastighetsråd
Sven Svantesson, ville inte gevis

Kväll, här gjöareds bänken var så stor, att vattnet gick över bron. Det var på huallen också. Men greve Hamilton sa: "Att han skulle över om det så var till helvete." Så blev det ingens annan råd än kväll. Men de gick så de drunknade lägga tus, här även Gustafsson hörde vid sidan av bron. Där var en pojke som hade tröxtat hos gästgivaren, han åkte också med men han räddade sig på ett isflak. Den gra hadde lika Gustafsson. Han ens hadde honom hem om natten och kvar i en kista. En natt när han kom, så sade hans mor till honom: "Ligg du i ro, jag skall nog ta reda på vad du leder efter." När hon sen tittade i kistan, fann hon en revred, som hade kommit emellan vid kistelädikar. Hon blev det

slut med tokan det om gästgivarets.

Gästgivaren i gjöared

Erik Johansson Brändalt

Gästgivaren i Gjöared hände så hostnatt vid sidan av bron övers gjöaredsbänken och drunknade. Var natt kom han sedan härende till sin gård och folket där, hände att han gick i manbygganade in i ett rum. Sen drog han ut läppen och stod över körde i poppet. Ingen vägade fråga vad han ville. Men så en gung kom en resande till gästgivargården. Han fick härs tales om spökernas ven erbjöd sig att ligga i spökrummet på natten, så skulle han nog få slut på besöket.

Nad de bågge, den restande och spöket, anhöllslade fast man inte veta, men sen den natten, hörde man aldrig något.

Herrmannen som språkade.

Johan Petersen. Braaact

Den herremannen på ett gods seder
om hanzem hade leuat ett dalgj^o
liv. När han var död gick han
~~utan död~~ gick han igen i sitt
stoft. Da bad man en präst
mara ner språket. Prästen kom
da överens med språpet om,
att det från kyrkogården, fick
taga tha^o steg fram och ett
tillbaka en gång om året.
På det sättet skulle språket
inte himma fram till gården
förrän den sista dagen.

Välnd.

Sommars meddelare.

vid ett armat gods sag man
ofta en välnad, hväva som
en dimfigur. Till slut blev
den meddelnads i en häna.

Lagar Anna språket.

Jämte Johaustore, regared
Lagar Anna, hon var från Regare-
bygget, och ett armat framtimmer
skulle gå till kyrkan i Präred en
pråkdays morgon. De gick en gewig^o
och så skulle de gå över Krokin
på en spång, där det fanns inga
broar, den låg längre upp åt in.

När de kommit mitt på spången
blev den andra yr och var nära Regare-
Anna skulle hjälpa henne föl-
de i än bågge tha^o och drukna-
de. Det drojde länge innan
man fann dem och da^o hade he-
gare-Anna inget huvud.

Den brukade hon språkate
mellan Präred och Träshult.
Där var många som fått salt-
skop med henne. När skoppar
och skilj i sjäred skulle gå
till Träshult en gång och da^o
fick de följe med ett språke.

Svarfar tyckte det var en hett
som gick emellan dem, men
Nils i fjäred sät, att det var
legare duman, för hon hade inget
huvud.

Legare-duman.

Hilda Johansson, dagered
Hon jämades moron när ^{de} vi
skulle till julotta i Åkersberga,
hon vi ut får legare duman
jag åkte med min bror och
när vi kom till Trälslättas bro,
sa tyckte jag, att det låg en
ulor i båten. Jag blev radd,
jag blev radd för jag trodde
det var magot, så jag skrek till.
Då frågade min bror vad jag
skrek för. Ja sa: "Det var faktat
legare-duman som var där,"
och när jag så vände mig om,
stod hon på vägen. Jag hän-
de igen henne på kläderna,

och på det, att hon inte hade
nat huvud. Min bror hon
sät ingeting. Han trodde rakt,
att jag var från fastlandet.
Hab vi så köt en lit till, och
kommo till en lit, så trille min
bror boklänges i magnum, men
han slog sig inte. Han se sig
att det var precis som om nu
hon hade tatt med begge häu-
derna och rykt honom boklängs
så kom vi fram till kyrkbyn
så smörningarna. Då tyckte jag
att kyrkan var på det andra
hället, så jag så till de andra
"Vi är rent galna människor,
hörlan ligge inte där." Då sa
min bror. Hon med bara, du
är ju rent hörlig" här vi
så kom till kyrkagrindene och
bror min satte foten in om
grinden, stod han på huvud
blund aut facket. "Det var precis

som hon följt oss hela vägen.

Sinke-Lovisan i Lågered gav igen.

Kristina Karlsson, Kristineberg

i Österby i Lågered bodde en
härning, som kallas Sinke-
Lovisan. Det var en liten härning
som hon brukade fara till Blä-
kulla om påsk. Det var henne
som österbyggen såg i kyrkan
påskdagsmorgon, när hon
skulle titta på påskhäringar-
na och det var hon, som strod-
de gryn i bänken för att inte
hennes gubbe skulle gå igen
sinn han var död.

När hon var död så gick hon
igen. Den gång gick en skrädd-
are, som heter Åkes Munksson
från Skarabystugan och hans
dotter förbi gården en kväll.
Det var en fjorton dag sen
hon var död. Då fick de se

att det lypte genom ett fönster och
när de tittade in så stod Sinke-
Lovisan i bara linstyget med
ett litet ljus i handen och rörde
i en lyxig lada.

Spöket hos Pål Boijsson i Västert

Zackris Bengts i Putered, som
de skräckte en prakthare här, spökte
hos Pål Boijsson i Västert samma
natt, hon dog. Pål Boijsses hade
gjort henne fara för de hade
lärt brännvin i Zackris port,
och det var förbjudet att bränna.
Så blev Zackris ständigt och
fick bata, men Pål Boijsses gingo
fria.

När de skulle begrava Bengts
hunde de knappt få hittat
i jorden.

Sjöket i Västaste liet.
 Karl Petter Jakobsson. Legend.
 Vid Västalåtier hörde folk att
 det jämrade sig i luften
 och ibland ropade det på en
 som hette Hällstörne.

Språkeri

Jamme Johansson, Lägered.
 Det var en gammal skollärre,
 som hette Madersten, som
 var död och han spökade i backar
 vid Västastet. Det skrek ibland,
 så det skallade i luften, så fort
 som var ute i marken och ar-
 betade, vagade inte stanna
 där, utan gingo hem och när
 de varo hemkomna, så kun-
 de de höra skriket hälla ge-
 nom skorstenen. Det hördes
 i fjra byar omkring

Livet som inte kunde formulera.
 Beata Söderström, Tämtorp
 Turre Jans var död, men hans
 kraff kunde inte formulera.
 Han stod i likhuset i Hasslövs
 kyrka och spökte.
 Så var den en pig, som var
 ovantligt modig. Hon blev lösad
 frengar om hon vägade gå in
 i likhuset och taga liket och
 bär ut det. Hon var ju inte
 rädd av sig, så hon gick in
 och hämtade liket och visade
 för dem som skräntat med
 henne. Sen bar hon in det igen
 och lade det på sin plats. Men
 då blev hon rädd för liket
 började tala "Nu har du
 drövet med mig, men väl
 skall du säga till prästen att
 jag har dödat min hustru och
 sett en jämpröpp i hennes bröst
 och att jag gret ner henne i en

"gross." Så beskrev Torre Jens var
de skulle finna bostadens lik.
Pigan gick till prästen och talade
om vad hon hittat och där blev
grävt på det stället, som blivit
anvisat. Där hittades de vissa
lik med en järnprop i bröstet.
Där följer Torre Jens likt sörder.

De dödas julotta
Edvard Hansson Järny
De döda hade julotta tidigt
juldag morgonen innan den
andra otta böjade. Där fanns
sand på bänksenen som visade
att de hade varit där.

julen

Arbete som skulle vara slutförda till jul
Brita Johansson, Brändalt
Herrtrosching av stråsöderhöjden.
Bristina Nilsson
Till jul skulle man nu färdig
med all slags stickning, rutor
vartar, skrumpor, buntetröjor
m.m. allt av farull. Härhåll
skulle vad mindre vara vävd
och bladerna sydda också till
jul.

Arbeten man ej fick utföra under julen.
E. Johansson Brändalt
Spinnning och nedhuggning.

Vaderlekten under julen
E. Johansson Brändalt
Sådant vadret var de 12 juledagarna, sådant blev det under

1369.

årets 12 manader.

Årvar motvarar regn.

Förberedelserna till julen bakte o. s.v.
Kristine Nilsson, Edelbergs.

Bak

Man bakade till julen så mycket brod, att det skulle räcka till frostdan. Det var grovt brod, fästbrod och surröst brod. Det surrösta brodet bakades endast till jul. Man lade först mjöl i ett tråg och hällde på en gruta koldat vatten. Sedan fick degen stå den dagen och natten. Efterjande dag hällde man på ytterligare en gruta koldat vatten med kummeln i. Man slog degen då och då med en baksprade. På huset lade man i josten och åtdegan och nästa morgon var den fertig, så man kunde bryta baken.

På en medeltida bondgård bedrade man leka, tills grövbrod med en 15a16 kator i keps baken. Förr baken surröst och ett baken fästbrod med lika många kator.

Bryggd.

Julölet skulle vara särskilt starkt och fört "se läpparna hängde ihop." Det bryggdes av kornmalt, och humle och jäst. Till en julbryggd använde man från en vanlig bondgård en halv tunna malt.

Först "föftades" maltet. Man lade det i ett kär och hällde på litet koldt vatten och roände och slog det med ett träd som hällades röd. På morgonen efter hoppade man vatten och slog i karet och roände om ofta. Kedan skulle man lava "rotten"

I botten av ett annat kar lades en del vedträd, så långa som kasset, vid sidan av varandra med ett mellankrum mellan varje par. Tvärs över dessa lades sedan smä halmviskor sammanbundna i derändan, så att alltib en ap- pen och en knutin ända lågo intill varandra. Över halm- viskorna lades los halm och ovanpå den ytterligare en halmviska, som man böjde, så att den stod i en läge uppåt. På den sätta lades en sten vid varje ände. Framför tapphållet på karet ställdes två svinka- kar i kors. (För att drickat skulle lättare rinna av.) När det var gjort härdedet ko- kerande vatten i karet, för att skölja rösten, så att det inte blev några bisomak på drickat vatten, fick rinna ut.

Nu körtes kumle i grytan, men hade bara lite vatten. Det skulle koka en halv timma. Därefter härlde man i mället och låt det koka en timma. De skulle man röra förtigt hela tiden ju mer man rörde ju sötare blev drickat. När det kokat tillräck- ligt länge häldes ut samman- ja rösten och så fick det sta där och rinna av i en salja. Drickat sättes sedan ut att kuvalna, om när det var så svart att det händes sone en kall ring om armen när handen sträcktes mer i den. Fag man åter in det och till- satte jösten och så fick det sta över natten. Dagen därpå dricks på en timma och så fick det sta där några dagar tills det skulle användas. Pär det bästa dricket sunnit

av rösten, slögs kokkett vatten
på igen och så fick man ett
dryck som kallas "äteråmn".

Ljusstropning

Ljusen stopptes av för att vinträg.
Till vissa användes linjen. Trägen
lades i stopfomar av tråd och
påslades kokkett vatten i formen.
Omkring denna hade man en litet
gamla skål o. dyl. för att den
skulle hålla värmor. Vekerna
användes så tycka man ville ha
dem. Sedan hängde man dem
på ljusstoppt, (pinnar) 7 i 9 veckor
på varje och tog en trasse med
litet tåg och hängde vekerna för
att de inte skulle gå upp igen.
Ljusstoppten med vekerna häng-

des mellan ett par stol rygger eller
en steg.

Vekerna dopplades i ljusformen
med tågen smalt. Man doppte
tills ljuset hade den önskade
ljusleken. Mellan varje gång
man dopplade hängdes spritträd
på stegen eller stolarna. Doppl-
ningar skulle gå hastigt annars
smälte den tåg, kom fastat,
och igen.

Man stoppte även ljus i bleck-
formar, men de varo avsedda
för ett ljus.

Till julen stopptes trearmade
grönljus.

Den som stoppté fick inte släp-
pa en fis, för då kom ljuset
att spraka. Man fiskade inte
heller stoppa med handen d. v. s.
noga när de dopplade ljusen
utan endast böja ryggen.

Andra förberedelser till julen
var tuat, slakt och rengöring.
Taket skulle skuris och väggena
vittas.

1) / ² Löner i form av matvaror.

Carl Jönsson, Knäred
Varapågådina fingo bland annat
i löner en braka bröd på varje
ställe till jul och julagille en
dag och en natt.

2) / ² Löner i form av gille.

Sven Petter Jonsson, Västhult
Städerförsellet var här och hästa-
de i två dagar, men de fingo
bara betalt för en dag. ¹⁷
Hälet skulle de ha två nä-
tters julagille.

Jultiggri.

Kristina Nilsson Edsberg
De fattiga fingo omkring

färt julen och ligga matvaror
De fingo bröd, bött ljus och snytt.
Pastaren brukade läsa upp
"julakäntet".

Lucia ² Rimbo.

Sven Petter olsson. Bocksten.
På Lucia natten, luse, skulle
de alltid färt upp och åta luse-
bit, så snart klockan var över
tolv. Annars trodde de inte
det gjorde bra om att de trivdes
det är som kom.

Det var dels samma som vid
Valbermåttan. Drack de inte
valberstrycke, så blev där
ingen ting av dem under året.

Carl Petter Jakobson Laxared
Som häromdon bruna de alltid
komma med hårpe på natten
till Lucia-dagen. Det var fruktträd
som var upphöjda med ljus i häret.

Kristina Nilsson, Edenberga
de tænde achtid förr om disse
långa natt.

När helgen brygg var slutar.

Dagardning julaftron.
Krik Johansson, Braås
helgen brygg kl. (3) tre jul-
aftron var slutar den 13 januari.

Beata Lennartsson, Härtarp
julaftron kl. tva^o lade man
en ritt duk på bordet och sät-
tade ställa bort i ordning. De
började fikken. Klorkedan tre
ringdes helgen in.

Johanna Persson, Bälje
helgen julaftron brygde kl. tre

Julbålmen.

Krik Johansson, Braås
Råghamn användes här till
julbål.

Jeanna Jakobsson, Rosvalla
julbålmen togs in i skyddning
en van breddes ut på golvet.
Härmklipporna ställdes först i
golvet.

H. P. Nilsson, Edenberga
När julbålmen bröts in i
skyddningen, ställdes först
härmklipporna mitt på golvet
och så dansade barnen omkring
dem.

Pella Larsson, Graasayd
julbålmen togs in julaftron
och far lade achtid en tråbets-
man med gula metting knoppar
i halsen. Varför kommer jag ej ihåg

1369-162-

O Kungs bok

Ljuspynta av halm. O. Krings
 Sauek Petter Persson, Vindarsjö
 Om julen gjordes en häst av
 halm.

N

Striklas hindblad Daggers
 Vi hade en julaprytta av halm,
 den hade tre ben. Man skulle
 lägga sig på ryggen och se stäl-
 des julapryttan vid knuden.
 Så gavde att sträcka upp benen
 och försöka få julapryttan.

Julaprytan
 är gjord
 av Johanna
 Persson, Bolags
 Veinge, 1927

II:6:5

LUND UNIVERTS
FOLKMINNESÅRKIV

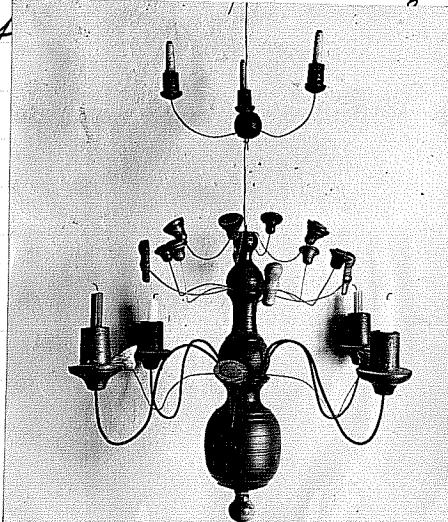
1369-163-

Rommarsjö

Kristina Nilsson, Edenberga
 Julaprytta av halm med tre ben.
 (Jannas lek som gjort om ta-
 lets.)

Julkronor
 Petter Jansson, Hagared
 Till jul hade vi en snarast
 ljuskrona av trä, med fyra ljus-
 häxare, ibland åtta, visade tom
 då.

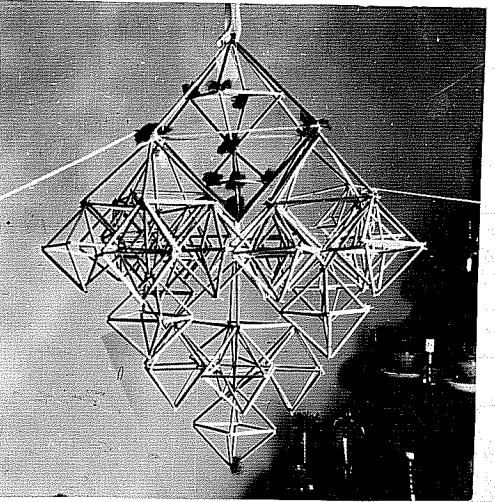
Ljuskrona
 från Sins-
 hult, Knäred

II:6:7

Ljuskronor av trä anmåldes ganska
 allmant i Knäred och Sins hult.

Krona av hälm - gjord av
Johanna Person, Bolags Veinge.
Om julen hade vi en krona
av hälm som hängdes över bar-
det.

II:6:1

Liknande hälmkronor hade
man i Elmhult. Rinared

Takkrona av bukbom.

Pella Larsson, Gåseryd. ^{Gåseryd, Öreby}
& taket över borden hade vi
om jul en krona av bukbom,
med tio tunna ljus i. Ljusen

varo stora som ett finger.]

Julgran

Prinsessan Johanna. Rinared
& Väringadet hade vi ingen
julgran före 1874 men den kom
intg stark efter.

Julgransen kom till södra
Söderland för omkring 60 år sedan.

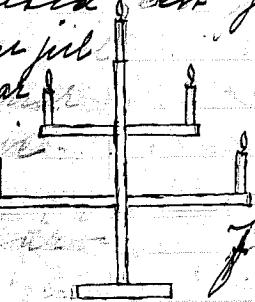
I Bräiset, Rinared hade man
ingen julgran förrän på 1880-
talet. Riksdagsman Nils Joha-
nsson berättar att han var den
förste, som hade julgran där

Johanna Bengtsson, Hallöne
Julgransen kom allmänt här för
ca 60 år sedan. En handlare hade
en så vacker julgran, så alla
kyrkobesökare som skulle åka förbi
julställan, kommade i stora far-

ndran, där var giv ² och spreglar
var allt möjligt hängt i den.
var den var färdig juledagsmorgon.
Det var den första julgransen ²
i Skaraborg.

Julträd?

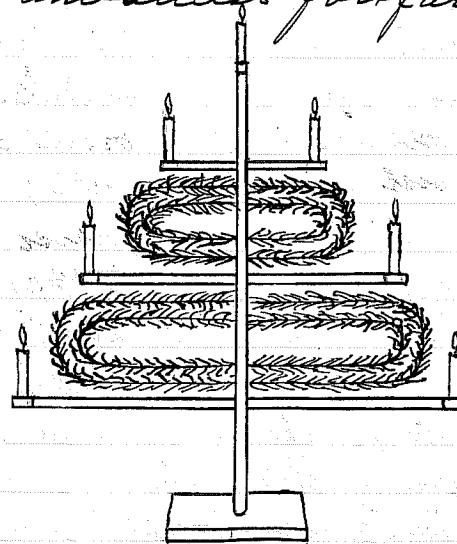
Frögerlesta Johansson, ² Maried
I mitt hem i Vångadalen hade
vi, också ett julträd ² på borden
det var jul. Det hade två
korsarmar ² och två ljus på
varje sida ² arm var ett i
toppen ² Den var klädd
med ² Julgat papper.

Kristina Karlsson ² Järnvede
När jag var liten hade de
också ett korsträd ² på bordet
julafton. Det kallades julträd ²
(såg ut som julträd från
Vångadalen)

Petter Svensson, ² Långared
Timmer julgransen kom fai
en 60 år sen, hade de julsträd ²
klädda med papper.

julsträd från Bälalte ² Förstade
hos Nils Johansson. ²
Det användes fortfarande om jul.

Totan är klädd med vitt stanspapper. Lika så är änderna av
korsarmarna. Korsarmarna och
stammen är klädda med grönt

silke papper. Mellan korsar-
marna är på hälträdet baggar
fastbundet röd vitt vitkets-
papper klippt i fransar. På
görrbaggarna röd, på de inre
vitt.

Julstake eller julträd från
Trönstorp, "Ladulms landsför-
samling gjord av Carl Hen-
fört renare! karon till målaren Erik Rom-
berg i slutet av 1840 talet eller
början av 1850 talet"

H.N.
På en platta står en man
som håller ett träd framför
sig. På båggs sidor om mannen
står liknande pelare med en
duva på toppen. Trädet
uppsbor en triangel med kryt-
ber uppåt. På den sida som
vilar på trädet ligger ett lamm
på ett kors och över detta
hänger en duva fästad i tri-

angåns spets.

W. 12
tun
vare

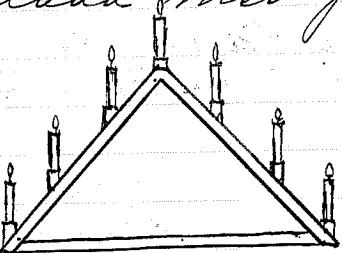

initials

Beata Svensson, Flintseys Hålliv
Kär jag var liten hade vi också
julträd på bordet om jul. Det
var ett torrspettstånd som var
klädd med krykta pappers-
rembr och satte små ljus i och
så hängdes appelsin i. Träl fot
hade vi en sten med hal i.

1369¹⁷⁰

Johanna Bengtsson, Hästlöv.
Vi var klädda uttid ett
löntor², som vi hade inne,
med röda och gula pappers-
kronor om jul. Hon satte i
många ljus belys.² Det var värt
julattra².

julgransen.

Kristina Nilsson, Idenberga.
Jill julen stodtes grön ljus,
krypande ljus och vanliga färg-
ljus. Praser satt många ljus till

LUNDS 11 11STREET
FOLKOMMENSKIV 1369¹⁷¹- 1908

julattra.)

Julattra

Kristina Nilsson, Härnösand
Mellan två och ett skulle man
gå se julattra. Det var ett ljus
som lagade stor da.

Josanna Jacobsson, Färestad.

Man fick inte nulla ner för
fönstren om julattra och inte
gå ut med ljus i något rum
förvar där var taut i stugan.
Det var ett särskilt ljus som
var taut och lagade så högt
vid företiden. Det var jul-
attra. Det ljuset fick inte knoppas.

Svennike Nilsson, Gorsnabult
Julattra fick man se vid
teas eller tröttdagar. Det var ett
ljus som lagar delade sig
på, det kallade "klynget."

1969-173

Ljusas i julstoen.

Petter Karlsson hagsled

det ljus skulle tändas innan
det slutade att ringa in hel-
gen. Det stod på bordet och fick
inte flyttas och inte snoppas.

Vid tolvetiden så lättes det
läggas. Det var julstoen. Till
oss glötsa sände de alltid att
ni fick inte fika och inte va-
re sommiga, då fick ni inte
se julstoen. Den som slappte
en fik julstoen skulle hänga
i jula krokan i taket.

lysas vid jul.

Mathilda Karlsson, Khummeslös.
Till jul stoppte mor alltid två
grönljus åtom de vanliga ljus-
erna. De skulle sta upp där kris-
ända av julbordet. Där var
tre spröder från vart ljus och
ni hade en spröd vde. Ljusen
tändes julstoen och den som
hade det ljuset, som brann

LUND

FOLK
ARKIV

1969-173

FOLK

ARKIV

1969-173

var fört, skulle du fört. Det
var alltid fars ljus, men han var
också den förfaste av oss som dog,
men har det gått i tur och ord-
ning efter som ljusen brann
mer. När ljus brann alltid lämp.
Far var alltid så noga med
de ljusen, vi fick inte röra dem
och inte snoppa dem.]

Trad restes till julen.

julens

Erika Karlsson, Brahest
julstolten restes vid var sida
om huvudingången på jul-
aftonsdagen. Under till 1910
fingo de alltid att köpa till
julstolen, då barns ungdom
samlade ihop dem till paska-
blottet, som fanns påskastolen.]

H.C. Nilsson, Edensberg

Man brukade sätta granar eller enar

utanför dörrenna om jul

Julkarve

En hovetkasse sattes upp till färglarna om julen.
Det kallades julonkel.

Busdjuren om jul

Brita Johansson, Bränalt
busdjuren utfodrades bättre
juloffton. Man saade att de
föddes på knä i tine biss kl.
12 julafton.

gl. P. Nilsson Edensberga

Kreaturen fingo ha jul of-
ton till matfoder, det fingo
de inte annat.

Bandhunden lottas juloffton.

Julbordet

Is. Gottansson, Bränalt

Julbordet stod dockat här julnä-
tterna var ett tyg var tant. Det
stod mitt på bordet.

På bordet låg pihögren som be-
stod av tre slags bröd.

Julgränd

Beata Lennartsson, Ristbo

Hittja på julbordet låg pila-
hogren. Den bestod av fyra sor-
tis bröd. På den ena sidan om
pilahögren stod ett sotmatsfat med
svirkruvad var det andra bulet,
varja den andra sidan pilatrest.

Pella Larsson Gräteryd

På julbordet stod ett sotmatsfat
med svirkruvad var annat
lägsl. Ja låg pilahögren där,
var i den fjärde tre slags bröd.
en grön kaka en surrot och en tät
kaka över brödet låg örtor och vaxt gjölet.

1989 - 176

Petter Svensson lagred
julhögen låg mitt på bordet.

H. P. Nilsson, Edsberg
Julhögen låg mitt på bordet.
Den bestod av tre slags bröd och
hade ett apple i toppen. Söt-
metsfötet stod vid sidan av
Griskumdguldhögen, där låg grisbrödet
och annat söt. Såväl gris-
brödet som julhögen ficks
inte posas del förra juldagarna.
Då skulle det åtta på bordet he-
la tiden. Bronen över trappet fikk
man på inga vilkor. Skar
av på grisbrödet.

Helena Petersdotter berättar
hurun poljajide Griskumdgö.
Hon har kommit till ett
stort julada. Si blev han
ljudest på en srys, till till-
tung. Hon hade litit av
ord på grisbrödet. Si ficks

LUNDSTRÖMSTETS 1369 774381

FOLKLIVSLÄRKIV

han en srys till. Då sa han att
han skulle myta grisen också.
och så gjorde han och litit av trappet.
Då ficks han en srys och sa ficks
hona gå.

Kristina Nilsson Edsberg
Julhögen skulle få framfå
hos bondens präst på jultorsdagen.

Louisa Jonsson Moltorp
På sna bordändan stod jul-
högen, på den andre förmånd-
föret med julstekniven, ett
faralör, kulekorg och fäbott.

Katordomsgodset katordomsgodset
Erik Jolansson, Brauval
Brynt grönkål (langkål) bostkorn
litfisks och gröt varo rätter
som man lit fil. Grötare är
man julastor.

Uppredenat
ar 1927

1369-178-

Johanna Petersson, Bolarep.

Till middag julafton som åts vid 12 tiden åt man färs, som körts på färsgrädet. I soppan hade man potatis och morötter.

Till merafton som åts i skymningen, åts fisk och gröt.

Till middagen juldagen åts längskål, grönkål kokad i färsgrädet, haxbröd och sedan brynta Annandag jul hade man längskål till dässer (färskost).

H. P. Nilsson, Edenbergs

Doppar-
dagen. Julaftron kallas doppare dagen därfor att man till middagen klockan 12 skulle doppa i griften. Man åt då vaningen i köket och dopprade stora brödkravlor i griften i spadet som färsbrödet var köpt i. Brödet kallas med jämbeid eur mojebrod.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1369-179-

bedan åt man i skymningen eller vid färtiden. De hade man grönskal, kött och färs samt leffrik.

Till kvällsmat åt man risgräspotat.

Juldags morgon brukade man få en kaka på längre bant kaffe och kakor.

Iristina Petersson Keden beaga.

Dopparedagen var dagen före julafton. De dopprades i griften. På julafton hade man kottkoppa till middag.

Evelisa Jonsson, Wolterps

Dopparedagen var dagen före julafton.

Julafton i skymningen åt vi linsor, bröd och vitt färs, längskål och färsbröda (kottkoppa) som drack vi kaffe och miljöen 11-12 från kruallen åt leffrik och gröt.

1809 - 1809 (8)

På juldags morgon skulle mor
unge vœl ge aut hœsts folk, en
bit herring med snor² pœi,
en bit blodkorn och ett apple
pa sanger.

Till middag juledagen äts
färskt köppa.
Nyarsafton hade vi samma slags
mat som julaftron.

Marielde Persson. Hunmettou
Doppardagen var dagen före
julaftron.

Julgrötan.

Espire Nilsson, I denberga
Man lade en mandel i grötan
och den som fick mandelen
blev gift under det komman-
de året. Grötan var köpt av
risgryn och mjölke.

LUNDS UNIVERSITETS 1369¹⁸¹ - 833
FOLKMINNESARKIV

Grotten

Kristina Nilsson, I denberga.
Denne grödene va både go i grann
a^o ja va den, som bar den grann.
Denne gröden e kökt i en bölla
a^o inte i en spamm.

Suar: Nista är far du en man.
Denne grötter e kökt i en
gryda a^o inte i en bölla.

Du ska inte ta mer i sken
an du kan lötta

Denne grödet e kökt i en grypa
a^o inte i en ega.

Vi fa^o lämna detta te a^o steg.

Denne grödet e kökt i en grypa
a^o inte i ett le

De angår inte de

Denne grötter e kökt i en grypa,
a^o inte i en fästet.

Du tycker du e ed riktigt lite monter.

Erika Jonasson, Brahestad

Denne grödene ar kökt i en grypa
och inte i en spamm.
Här är väl en som minna kan.

Denna groten är köpt i en gryta
och sätts i en grimsa.
Om jag inte sätts rimma.

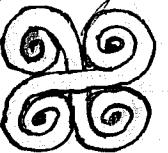
Julkroket

Brauaret

Tre slags bröd bakades till jul.
Fint, halvfint och sammalat
och dessutom vetebröd i oli-
ka mönster.

Kräslibult

Till jul bakades grävbröd
(sammalat) mellan fint och fint
bröd. Sunt vetebröd och kringlor
som låg i julhög.

Beata Lvensson, Årsta
I mitt hem bakades sutsot-
bröd, sötbröd och grovbröd

V... vell en ring av ägnar och råg
som skulle ligga i julhögen.
Den gjordes vid vären och
då fäts både flock och krea-
tur av den för att bliva stek-
ka och duktiga.)

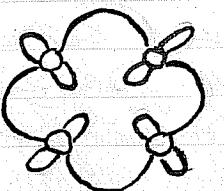
Sakana Johanna Bengtsson, Hesslöv
I julahögen hade vi en ring
klipas ut riktigt grovt med
det var julringen som gjor-
des till varens brygde. Da
skulle både flock och djuren ha
av den.)

Johanna Persson Bolärps Kyrkby
Vi hade tre slags bröd till
jul, surst, sötbröd och grov-
bröd. Sötes bröd sätts i en
krans av sammalat mjöl.
Den låg över det andra brödet
i julhögen över den skulle
gymnas till froden.)

Petter Jönsson, Dagared
Söder om Skara
Såkana var julakaka gjordes till vä-
ren och var gott till hattarna.

A) Elsa Nilsson, Ostra Karup
I julahögen låg en kaka
grönbrod, en söt brod, kaka
var en surst kaka över dessa
lägg åtta var varett ett äpple.
Och surstet kakan skulle
gymnas till froden och läg-
gal i farorna var man skul-
le bryta åtta plogar.

Söder om
Söder om
Elna Andersson, Tintarp
grönbrod och sötbrod baka-
des till jul och så en kaka
som kallades fär en tupp.
Den låg med i julahögen.

Eml. beskrivning
såg kakor ut så här.
En tupp har förligen
lägat i mitten

A) Solve Jonsson, Wolterp
Till jul bakades i mitt hem
ärtid, tre bok grönbrod, ett bok
surst, brod och tua bok sötbrod.
Ett brod som kallas handbrod
bakades endast till jul. Det ha-
de vi bara julafförmare och nyårs-
afforn. Man lade fast en sur
kaka som surst och så en söt
ouarpa. Så skulle det just till-
sammans.

Ett brud är grovt mjöl (icke mjöl)
bakades även, den såg det som
en vanlig runda kaka och så
gjordes ett hål i mitten start
kom en kaffe kopp. Den gjordes
sedan och gav till hattarna
när varend bryjade.

3) Barnens och tjänstens julkakor.
Sofia Johansson, Bekvät
I barnens och tjänstens julkakor
fanns utom de tre brodsorterna

i den stora julkogen även ätade
brod i olika modter samt äpple.]

H. P. Nilsson

Barnen hade fina julkogor på
ett särskilt bord.

Äpplen och nötter

% Johansson Brahest.

Äpplen och nötter skulle åtas my-
äss efter.

Petter Jansson Lagered

I Hallagarden i Västgård hede
de ett stort äppleträd med ro-
da äpplen. De brukade alltid se-
ja äpplen som skulle ligga i
julkogarna. De kostade sek åtta
var brinda till tio riksdaler
för de största för stycket.

Kristina Nilsson

Har brukade alltid baka peppar-

nötter till oss götta till julen, som
vi hade lexa med.

Det samma omtalas från Bolagsa
Winge.

Juldagen

Helena Pettersdotter.

juldagen gavde det att komma
förr hem från kyrkan, fai den
som kom förr hem, fick fört
interviat. Folk skulle hålla sig i
stillet juldagen. Om natten
gick bort då, kunde de han
kom till kasta matspad (fulesp)
på honom.

Jultomten Besta Jansson Lundarp
juldagen skulle man hålla
sig hemma och då fick man
inte gåra några byxor utan
ute eller inne.

Årgång i vell versel.

Årgång Julafoten
Patrika Petersson
 Sommarens barna brukade också
 gå årsång. Hon gick till tre
 kyrkor julnatten, Sanktens, Skum-
 moslöv och Hööftaups och så
 gick hon tre gånger runt varje
 kyrka och tillsände i mycket hälet.
 De fick hon se vad som skulle
 hänta under året, begravning,
 bröllop o. s. v.

Hanna Jakobsson, Träslhult
 Var vi gick till kyrkan en jul-
 dags morgon det åt valen en halv
 sen mötte vi en haring från
 Åttersjö utanför Björnängen.
 Vi sa go märken men hon sa
 inte. Då faststod vi att hon
 gick årsång far da fick de
 inte talta. Hela vi mötte henne

Made hon varit vell titat i myck-
 hälet - Knäreds kyrka. Men beu-
 ka hon ga till Grinneruds och
 Norrköpings vell litta i myck-
 hälet, där också. De skulle ga
 till tre kyrkor och så fick de se
 allt som skulle hänta under
 det kommande året. Bröllops
 begravningar vell tådant.

Hanna Jakobsson.
 För en del är den var den näg-
 ra flaktingen till mig som
 gick årsång. De hadde tutti
 och druktitt fört så de var juvis
 annars hade de aldrig gått och
 de gick heller inte mer än den
 samma gången för de fick nog.
 De mötta just du tingsförd men
 den flyttede de sig inte för, så
 den fick höra till sistet. Den
 mötta de ett bröllopsstål.

Arsgang myrs afton.

Johanna Jakobsson Wärnér den
Här de gick årsgang myrs-
afton, fick de inte tala och så
skulle de göra något med lit-
tingret sticka hal eller något
sådant.

Här var en man som vi kallade
för Skojar Gustavsson som gick
årsgang i ägerdala by (finland)
för ett par år sen. Han gick i-
kring i byn och såg alt vad
som skulle hända under året,
dödsfall och sådant.

Dödsond
Johanna Jakobsson.
om nioon gick ut julaffon mi-
de andra sista och åta mer-
afton hunde han se vena som
skulle drinnde året, för då
satt den personen utan huvud.

berättelsta Johansson.

På tme han brudde varje
julaffon lagga till skjort
på häckeld sätt. Den den ga
morgonen låg som han hade
lagt den, fick han leva, annars
kom han att dö under året.

Halsa på myrsmyget.

Tidv. Johansson i Farby
Första gången myrsmyget syntes
skulle man ta en psalmbok och
noga tre gånger fai myrt och lä-
upps psalmboken för de olika
familjemedlemmarna. Då lade
man ett vekk på vart ställe man
slag upp och när man såg
efter vad det blev för psalmer
begrävning, broloppspsalmer o.s.v.
fick man veta hur det kom att
gi dem under det kommande
året. Var det en begrävning

W psalm dog de och var det en
bröllopspsalm blev de gifta o. s. v.
Detta berättas på flera
andra ställen.]

Den vandrande juden
Eric Johnson, Brahestad
Morfar berättade att man
ärlig skulle låta någon plog
eller harva för att jultomten
far då kunde den vandrare
juden vila sig på den och
se väte ingenting där man
hört med den plagen eller
harven.

Den vandrande juden kände
man igen på korsstecknet i
handspår (på vänjan).

Staffans skee.

Häst P. Nilsson Edensberg

En man dag gick redt Staffans
ske. Här som skulle vara

med, samlades på en bänk med
i föret som händes Staffans
hjörne. Sen redo de i kapp. De var
bladde i vita skyddar och sunda
i ansiktet. När de redt i kapp,
redo de omkring från ställe till
ställe och fingo bestyrning var
de kommo så somliga blivit
fulla.

Detta berättas i Volteras
Hässlöv, Östra Karups, Anna-
berga och Veninge

I Annaberga hade de som sed
en vit skyddar och ett bälte om
livet, i Hässlöv ett rött band
utan på den vita skyddan
I Veninge och Östra Karup var
bestyrna bladde med gulvita
pappersremmar och pappers-
blommor.

De vise männen
J.C. P. Nilsson, Edsberg

Trettiondagen eller dagen efter gingo de vise männen omkring. Det var några frön (Storleksfrön) som hade klätt ut sig. Det var inte alltid leipa mänska. Dönligen var det Herodes son en tjänare, prinsprinsessan Maria med barnet, en kon som bar stjärnan, den tre vise männen och en som var svart. Svartan var också just med och Jesus och då bar han pannan. De tre vise männen hade högs hund spetsiga papperhattar. Herodes tjänare hade en sabel. Stjärnan knurrades runt hela tiden. Orme i den fanns ett ljus. Det fanns fyra spetsar på stjärnan. Först kom tjänaren in och frågade om de fick aljora. Det fick de nog i re-

gel och så kommo de andra in allersammaus. Maria satte sig med barnet på en pall. Herodes satte sig på en stol en liten dörfran så sätta de nagonlina.

Herodes skickade till sin tjänare till de tre vise männen.

Tjänaren svarade då: "Jag har en sabel i min hand och sida vid min sida, jag vägrar mig emot de vise männen strida."

Så tjänaren kom till de vise männen blev det strid som det gällt hic esse död.

De vise männen gingo fram till Herodes och han såde till dem, som var svart. "Jag beder dig att du faller ner och tillbedja mig."

Den svarta hängde.

"Det skall inte jag, det får din tjänare göra."

Herodes: "Du skall fåska mer

annars dräper jag dig.
Den snarke kungsgur.

"Tackan jag är fräkt, som so-
len har mig bränt, är jag lit-
tun bland konungar hertig."

Tad som sen hände har min
meddelare glömt, men det skr-
tade med att de vise männen
ginga omkring prinsessan Maria
och sjöng.

De fingo mat eller pengar.
Litt gängen var för omkring
50 år sen.

Gödsko ut i stallarna

Janne Johansson, Präst
Annandag jul brukade de
måga stallarna tidigt på
morgonen. Fär hade de råna
gass i stället, då fick en stå
i holla åt dem med ett ris.

Detta gjorde falk fritt i don
som nagle blivit där ett stort

Hjärtatabel. De fido de dricka så
de inte kunde gå hem.

Gödsko ut i stallarna.

H. P. Nilsson Edelvärns

En man någon var uppe annan-
dag jul brukte folk gå och banta
gödsel utanför dörren till stallen
så den inte griskat att öppna inne
ifrån och greps och hestet släng-
des upp på taket, och ibland lä-
de de gödsel till och med i kru-
borna.

Det häntde också att de gödselade
ut ordentligt och gjorde riktigt
fint i stallen och till och med
upptäckte kreaturer, men van-
ligen var det mest hjärtatabel,
som de gjorde.

Detsamma berättas från
Hässelö Östra Karups socken.

skjuts in julen.

Kristina Nilsson. Göteborg

Det brukades allmänt att skjuta en mångfald skott om julafteron. Men sköt i helgen.

N. Louise Jonsson Woltorp

När de kostade in julkakor var där en med hon sköt.

H. P. Nilsson.

Om julafteron brukte folk gå i förstugorna hos granarna och skjuta.

Erik Jonasson, Brändet

Om julafteron sköt man jultomtarna. Men på juledagen var man brukande man skjute innan man gick till ottan.

Julkakor

Johanna Bengtsson Hasslöv

På julafteron brukte de kasta in julaknudor. Det var mest apelsinmutter eller kakor. De värde halm om paketen och på en kaka stod ett häntvärp och namnet på den, som skulle ha den. Så kostades den. Om och så gjorde det att springs åt de inte finna tag i dem. Tills de fått i dem kom man kostat in julaknudan, skulle de nu vara traktörer.

✓

I Hasslöv öfver Karups om Skummeslöj berättas om julaknudor. Jag har ej hörat berättningar på något annat ställe.

Julanta

Tilde Karlsson Skummeslöj

Men nu tänkade jag ett halvt år i Skummeslöj. Där var en dräng också och han var far-

loved med en friga pris i ett an-
nat ställe. Om julaförra kom
hon och hälsa in en plaskande
till drängen. Det var hennes näg-
ra ciggarstumpar som hon lågt
i paketen varit ner där en lopp
med ett väss. Paketen var om-
lindad med halme.

På pappersloppet sade

"Höjd till goda med detta kus
när jag till mig sopat runt
så shall du värsta få mängd
drängar blec så arg över
över det i hans tycke väl givna
skräcket, att han slog upp fä-
llovingen.]

Njars gävde *Rönnell*

Bristens biljett Eder brygga
I bland hande det att man fick
njars givor, njars afton.]

Jula grupper

Kovissa Torsdagen Voltzeps
om julaförra hälsa före in
en jula grupper av halme, som
var kladd i röda bixor, givna
jacks och röd loppmossa. Den
som fick den grupp med den
till mesta givne och hälsa
in den där och så gick det
lyx runt.]

Rumet

Rörik folkmusiken, Bråvall.
Det brukas varje år att ung-
domarna i byx samlas Rumet-
dagen på kerallen. Njags kläda
ut sig märkade sig i ansebet
o. s. v. Ben går man ihring i
flugorna du har ut på den. Man
sopar på gonen och tager
"Jag är det trettiondedag och
Rumet och nu så här här julee
m."]

I Gödenberga, Remnes löj.
härde man ut pilen under
liknande former. Med ut-
kladning och uppning o. s. v.

Kristina Kristina Gödenberga

När det var kväll skulle ju-
len försel ut. Da kom han alltid
en del folk som var ut-
klädda och kläddade i ansiktet
och rev ner aldrig från
näggarne och flyttade fram
möblerna. Sen soppade de
överallt med en knast.

De skulle ha trakttering. På
sistetiden mätade behaget,
många varo rent av oförskam-
da.

Bära ut pilen

När nästan hörn på besök under
jultidens skulle han alltid
bjuda nägonting, annars sa-
de man att han har ut pilen.
var det en manlig som kom

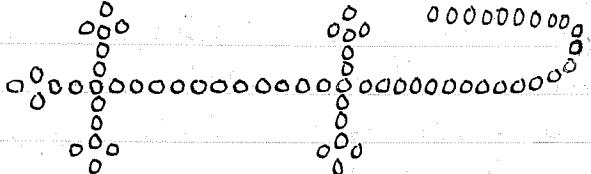
förs han en svag. Det fun-
ninner förs en smörgräs.

Fullekas

Med nötter.

Rakna raven

Kristina Kristina, Remnes löj.

Man lägger med nötter en råv
på bordet. Tre nötter till huvud,
tre till hals, tre till ben, tre till klo
tolv till kroppen 24 till vena.

Den som shall raka, vänder sig bort
från bordet, så att han ej kan se
raven, och en annan av deltagarna
i takten pekar med fingret på not-
ternas. Mittid med borjan på huvu-
det och så tas alla nötterna i

1309 204

ordning. Den som rekner skal
kunna säga vad det är, den andre
pekar på.

Lekta Stopp.

Kristina Nilsson.

Alla deltagarna i leken lärna
till sl. att notter vär. si läggs
alla nottarna i en hög på bordet.
Hon av deltagarna har nu gått
ut och de andra bestämmer en
not, som är stopp. D. v. s. när den
som gått ut kommer in igen,
har han placka på många notter
av högen han kan, medan när
han tar den not som är stopp,
får han inte placka fler.

Kristina Nilsson.

Kristina Nilsson.

Man har notter i handen och
frågar:

Näster i Tasjan, hänsyn prisas-

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV
1309 05-0031

kan, hur många stupar?

Upp, & mer på prammen i alla
gångarna (höringarna) i dammene
hur många?

A. Idéer eller misha

B. Ristat eller raka

C. Hälla eller klappa!

A. Jag hör hoppa hoppa

B. Jag lägger böner på

C. Hur många?

A. Jag hör mina bin i högen

B. Det går jag mer

C. Under klibbet träd?

B. Det bästa där e

C. Klibbet är de?

Man har en nöt under ett finger
och på gissar den andre vilket det är,
gissar han fel får han lägga en not.

- A. Jag går på stocken.
 B. Jag trillar i bækken.
 A. Hur många gånger!

Hurda eller jämt, eller jämna
 dem alla.

- A. Goddag min vän.
 B. Mötet dig på fotget igen.
 A. Hur dukt!

- A. Min päl är buden.
 B. Det är min med.
 A. Hur många hår!

- A. Orren han spelar
 B. Hoppat upp i trät
 A. Hur många grenar!

Erik Johansson Brauer

- A. Har det blir jul kommer jeg till
 B. Det var rolig att du tankar på mig
 och i hur många mötter

Andra jullekar

Ta julapryttan. Se under tigur
 av hem i ta julapryttan omtalas
 i verset.

Skruta julakaten.

Kristina Nilsson

En katt lade sig på ryggen i
 julakatten och sträckte upp
 händerna och benen. En annan
 hälst en pojke eller flicka stälde
 sig ned fästerna på hans händer
 och tog med mina händer lag
 i hant fotter. Den som lag på
 ryggen hörde nu hastigt händer
 da den sträckte ut benen på sam-
 ma gång. Da förg den som lag
 över på en liten bunt i händer.

Strika upp hä?

Kristina Nilsson,

två lade sig på ryggen på
 golvet, bredvid varandra och

med huvudena drogs och benen
åt var sitt håll. De grypa sedan
med det enat beret, som de böjt
uppsit, tag i den andres ben, och
den som var d^o var starkast
vände upp den andre, så att
han slag en kullebygga bakkänges.

Dha knalle

Kristina Nilsson.

Fria^o sätta sig på golvet med fot-
erna mot varandra och hålla
en knapp eller dyf. i handerna.
Den starkaste kan då dra upp
den andre.

Vaga salt

Tva st^o med ryggarna mot var-
andra och grifva med armmarna
Tag om den andres och så hin-
de de väga upp varandra.

Burra knäpple

Deltagarna i leken hade tills

tvåna händer övervar^o varandras
händer. Sni skulle någon bura
med fingret $\sqrt{}$ fört i den övresta
handen och säga: bura bura jil-
apple Ha toppe sv. Den nästa
han, bura bura knäpple Ha mitt
av, och så ta^o till sist Ha rotte sv.

Draga handskhe

Kristina Nilsson. Edsberga,
De som varo med skulle lägga
handerna övervar^o varandras och
sen böjade den, som hade sitt
hand underst och lade den överst
och på nästa man på samma sätt
o. s. v.

Tra^o i en synal

Kristina Nilsson Edsberga
ita^o på en flaska som låg på
golvet och tra^o i en synal.

Lina Lärne

Kristina Nilsson Edsberga
Deltagarna sätte sig i en ring.

Hon skulle gå inne i ringen
med en sticka eller häggs och
fråga den ene efter den andre,
tär jag lura varme. Hon fick då
tills tussar. Gå till min granne.
Under tiden skulle de som satt
försöka hitta plats. Kunde då den
som lämnade varme vara kvick
och taga en plats från den
som cytté fick den som blev
utan plats i ringen gå.

Egonna ringen

Kristina Nilsson Edelbergs
Deltagarna satte sig i en ring,
och hade en ring, som skrivades
fram den ene till den andre.

Hon skulle gå inne i ringen
och kunde hon säga var ringen
fanns, fick den gå som hade den.

Klurissa Sko

Kristina Nilsson Edelbergs
De bekände satte sig på bank

på golvet. Så hade de en sticka
som de lätta på runt. De sticka
den till varandra under knäna.
Den som gick i ringen skulle
ta reda på var those fanns, så
blev han fri, och den andre fick
gå i stället.

Fjala maha

Kristina Nilsson Edelbergs
Deltagarna satte sig på vis,
men hon skulle vara nolla. Hon
gick över tag en maha från ~~fanns~~
~~magon~~ annan och så dansade
de tills. Den som då blev utan
ljung: "Juw ola tjur det ska
du heta, för du står min lille
nun, men jag har den enda tag.
Men att jag får en ann i igen,
för jag förelle, för jag förelle
för jag ic." När han sjung nu
det att hennes tag han en mun
och dansade med den så fast-
tatto leken.

1809 - 212-

Böckra far pingfri
Kristina Nilsson. Edeberg
Sölfstern an deltagarna i de-
pen ga ut. Oftast är det så att
flickorna stannar inne och
pojkarna går ut. Under tiden
bestämmat de innevarande
vem den ~~vill~~ den shall bokta
far när han kommer in. De
som är ute slappres då in, en
i taget om om han boktar för
fel pingfri, far han ga ut igen.
Sen far han vänta till alla
de andra varit inne, då får
han åter in, och bokta, och så
fortsätter det till alla bugat ritt.

En nöle vell en vink vell en hoppsona.
Kristina Nilsson. Edeberg
Deltagarna placera sig i en
ring! Den som bryter leken rac-
ket till st. en nödut till sin
märnaste granne och siger:

LUND UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

-213-6321

1369

Hur kommer en maledocka. Granne
frågar då. vad far den med sig?
Den som lämnat nödutseer sätter
så allt under det han riktar med
huvudet. En nöle! Granne spiker
den så att vila sätta med samma ord.
Så gör det laget runt. Alla shall
falskta och hitta. När nödutseer
kommit tillbaka till den förra
trickas maledockan ut igen, och
nu far den med sig en vink. Så
gör det laget runt igen, och nu
shall alla både rikta och vinka.
Sista iför maledockan med
sig en hoppsona, och då ska
alla rikta, vinka och hoppa.
Om av de lekande har till upp-
gift att se efter att alla gör som
de shall. Den som glömmer sig
går ge poäng.

Jultid

fr. P. Nilsson, Edeberg
Julafton om julada då ha vi

1369 -214-

det så gott som vi ville ha.
men annan da' jilt, bar mor
ut sitt sul å så bryxa kapparne ^{att}ga.
Kristina Nilsson.

Julkastan var förlada då' ha
vi det så gott som vi ville ha,
men annan dag jilt, bar mor
ut sitt sul, och så' ja' vi togga
på kommen, a' så' många som
kunskat sulat, så' fär' de ris.

Pask

Kristina Nilsson Edelsbergs
Fastlagsveckan fortta dagar hette.
Bäle måndag den fastlagsmåndag
kedetisdag ebbé påskhage-torsdag
På onsdagen brukade tonliga äta
vafflor.

Dymmelveckan

Tirnändag
Minktisdag
Annundagsdag
Kärtorsdag
Längfredag
Puspåsöndag

LUND'S UNIVERSITETS

FOLKMINNESARKIV

1369

- 215 - 3,321

Katarina Svensson, Hästlöse
Dymmelveckan dagar hette:

Eläcka söndag

Bäle måndag

vede tisdag

Annundal onsdag

Kärtorsdag o. l. u.

Kristina Karlsson, Rössby

Efter fastlagslördag kommer
bäla måndag och videtisdag.

Dymmelveckan började på onsdags
middag och slutade på lördagen,
priskastan.

De flesta av mina meddelare
ante att bäla måndag och videtisdag
höra till dymmelveckan
(priskastan).

Kristina Karlsson, Rössby.

Man fick ej spänna i dymmel-
veckan, då flog tabet av.

Jessica Jakobsson, Kvinnan
Om midsoppen i påskveckan
bleste linet av.

Kristina Karlsson, Pötsverka
Kattarna fick ej kengras i
symmelveckan.

Helena Persdotter

Itkan skulle bäras ut dimmeli-
onsdag, men fick den inte bäras
ut mer den veckan.

Katerina Juansson, Gesslin
Det arbetae skulle avslutas dim-
melonsdag. Efter den dagen fick
inga lösa föremål, såsom bläster,
rakor, räkor och dylikt vara ute.
Då kunde påskahäringarna
taga dem över rida på till Blå-
kulla. Inga sopor eller aska
fick bäras ut under dimmel-
veckan. Kreaturen fick ej
nämndas med sine rätta namn
i den veckan. Man sade t. ex.
om kvinen de hira o. s. ö.

Under dimmelveckan fick man
ej nämna luc, loppor eller skräckar,
för då skulle man få fullt av dem.

Jean Pettersson, Gesslin
Hon fick på midsöndagen läsa
bort något i symmelveckan, för
de kunde påskahäringarna få
fatt i det.

Pella Larsson, Gesslin

I symmelveckan, efter symmeli-
onsdag kl. 1 fick inte arbetet om
inga sopor eller aska fås bäras
ut och man fick inte ge bort
något. Allt flott skulle tas in.

Längfredagsris

Kristina Nilsson

Längfredagsegen morgon vanhades
längfredagsris. Det var till minne
av Jesu liddande.

Pelle Larsson grävare
De som inte hade fått upp tidigt
langfredagsmorgon fingo ris.

Piskagg

Pristina Nilsson

Piskastan skulle man åta
piskagg. Särdeles att nog ägg
piskadagarna värta, men
när så autid till oss att om
vi åt ägg piskadag så kunde
vi inte hitta fyra julastan.

Elna Andersson, Hasslöv.
Den som åt ägg piskadag,
kunde inte hitta kreaturern
när de kom ut i skogen.

Pristina Nilsson.

Höggen färgades röda, blå eller
gula. Om man hörde lös och
eller hundek på ägget in-
nan det lades i färgen blev det

blommigt. Man kunde också
skriva namn och årtal eller vad
man ville på ägget med ett tallq-
ljus innan de lades i färgen.

De bet inga färger på där man
skrivit med ljuset och så kunde
de man läsa det sen.

Lek med piskagg.

De som varo med och hoppade
läde ett på ägg var vid näg-
gen eller mol fullen till ett pelle-
trä. Men ständes fullt træet eller
en bräde på gred mot en stol
var så kallade man en pojig
norfärs bräddan. Det ägg man
da träffade vann man.

Bugga harappa.

Om höll ett ägg i handen och
en annan högg till det med
sitt ägg. Den ägget gick sönder för
förlorande.

Ibla Andersson. Gästlöv
 Påskafoten delades ut sällan.
 Drängarna fingo vardera en
 tio styckel och piggarna b eller 7.

Sla' katten ur tunneln

Ibla Andersson.

Annandag påsk slögs katten
 ur tunneln. Den som kunde
 sla ut katten kallades kung
 och han blev mycket prisad. Den
 första flicka fick han dansade
 med kallades drottning. Där
 var inte givna min som ville
 dansa fast förr de fick lätt ett
 undervarning.

Dessa meddelare i Gästlöv,
 och Östra Karups saga att katten
 slögs ur tunneln annan dag
 präst.

Petter Jansson. Lagred
 berättar även att de slag het-

tet ur tunneln annan dag präst.
 Den som slög ut katten fick se
 åretitel och bleckmycket prisad.

Påskaharingar

Hur de blev påskaharingar

Petter Jansson Lagred.

Den som ville bli påskaharing skulle
 gå till kyrkan tillsammans med
 församlingen i mynna med.
 De reste måndagen och kom igen påskadagen.

Katarina Ljungsson Tintarp.
 Påskaharingarna för till Bläcktorps
 skärtorsdag och kom igen påskadagen
 då skulle de till kyrkan.

Hela meddelare utom en, har
 berättat att påskaharingarna reste
 skärtorsdag.

Jeanne Jakobsson. Knäred
 Påskaharingarna gav sig i weg
 påskafoten och kom igen påsk-
 dagen.

För att se påskakärningar.

Kristina Silfver

Det var inte van som hörde sven
kunde se påskakärningarna. Men
vix magne vuxende hade det
första ägget en kyrkling vänt i
sin fäste när han kom till kyrkan
påskadagen morgon, så fäste han
se påskakärningarna på kring al-
tarret med tystor vole karusel fö-
mnundet.

Färapojken sätter matmos som
påskakärning i kyrkan.

Kristina Karlsson, Rödveda.

Besägt i Kyrktan var färapojq i
Lagered. En påskadag midsom
gick han tidigt till kyrkan fastan
de var tigande. Då fäste han se
påskakärningarna där vole mitt
ibland dem sätter han sin egen
matmos (linna lönisan). Då
grinna han å sa fäste han inte
se mer.

Jägaren som sköt påskakärningen
Sven Petter olsson, Böckstensbyggel
Där var en jägare på gamla Skottorp
som hette Nyberg. Han sköt en påsk-
kärning påskadagen morgon i Böck-
tors skog, när di var oöle skulle
skjuta fjader på spol. Där kom på-
skakärningen flyggande över skogen
så sköt han ett skott. När de frå-
gav va han sköt på så sa han
att han sköt på en fra. Så sa
di de va ju ingenting å skjuta
på. Da sågde han. De va allti
nat. Sju ble de ett ordspel
"De va allti nat" ja Nyberg
när han sköt fröa.

Sköt Påskakärning.

Helene Persdotter, Västerga
Gymne i Per Jonz ^{and} Rennefelle
angat sköt en påskakärning.
Hon lå i sivverknappar och sköt
med. Det var en häring som oöle
hadt sen ockta. Hon var härd

1309-224

som trockning. Det var faste
Pelle's haring.

Hon brukade gärna så fort
inte kunde få något annat än
di hörnade för gloden fög
på fyrkret. Hon brukade ofta
komma med folk härna.

Hon hänta de en klok grubbe,
en som kunde mer än åta med
nummen. Hon sa att om det
kom någon i ville låna något
så skulle de inte låna bort
något vad det nu var, för de
kunde han inte ge något.
Så kom ju haringen i och en
vis i ville låna något, men
hon fick inte. Hon hade hon
ingan makt där mer.

När hon låg på sitt yttre
kunde hon inte dö innan
hon blev buren ut i trädgår-
den. Där hade hon grävt ner
något under ett träd om det

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1369-225

1309-224

ville hon titta till. Vad det var
har jag glömt.

Pastakarring i Västorp

Louisa Johnson

Där var en gammal haring i
Västorp som kunde trotsa. Hon
var pastakarring. Hon brukade
vara till Bläckulla one packa.

Så en packadag morghu var där
en torn sköt ner henne, så hon
blev liggande på marken. Da
kom där en man som hette Ola-
us. Han nu bad haringen att han
skulle hära hem henne så skulle
han få något. De gjorde han vek-
ta i en ullsbag. Så fäkt han
en laufskjorta. Hon val där al-
drig någon som såg henne ute
eller att hon var till Bläckulla.

När haringen var till Bläckulla
satt där en haring som var gjord
av halme, a hade hemmet kläddes
på vid kakelugnen.

Käringen låg spik i alle åren hon blev harkungen i sitt
hon skulle dö, kunnade hon in-
te förrän de eldade under
lägen. Den som sköt käringen
hade aldrig någon hälsa sen.

Påkakärning i skepnad av en
Louisa Joneses Woltalp, sugga
& Byfanns en påkakärning, som
hade fyra dottrar. Hon gick så fint
de so nära hon gick till kyrkan
med sina dottrar i skepnad av
en sugga med fyra glitar. Hon
skulle lära dotterna till.

Hur Påkakärningarne lyste på att
de skulle ha mjölken.

Jamme Jonasson
Påkakagsmorgon brukade kärings-
arna vara ute om skrika, så
långt som detta ropet höres
skall jag ha mjölk ifrån.

I Woltalp var där en ute tidigt
en påkakagsmorgon. Hon hörde
hur det skrek i luften på många
häll. Då gick hon och hantade sin
bössa och ledde den ned tillverkning.
Hon trille ner på ett stegjärn
och brot buntet och sen fäst hon
ligga hela sju tid.
Såsom den käringen fick färs drig-
ka så mycket mjölk de ville, om
marknadsdagerna.

Hindra påkakärningarne att få mjölk
Avven Petter Olson, Bockslätt.
Johannes Patisson i Timmeekshult
brukade gå ut i skyttå och skrika,
var påkakags morgon i gyminingen.
"Så långt kom detta skottet höras
tha ingen kärning ha näst mjölke.
Skydd mot påkakärningar
Paterissa Svensson, Tintarp
Stål skulle sättas över dörrarna

till stället i dimmvelockan
annars kunde påskakaringar
mö troha myller. Men i så
dels kringarne föroftan, skulle
sättas stal.

Pella Lennsson

Stål sättes över alla därrar
både till folk och kreatur i
dimmvelockan för att skydda
mot påskakaringar.

Uvn Paixson Hasslöö
under dimmvelockan skulle
alla hästar, räkor och allt löst
utvändigt vara inkuret så inte
påskakaringarna kunde ride
fä det till Bläckville. En
häst skulle sättas i godslistan,
med shaffet nedåt. Det var fär
att skydda dyr mot karingarna.

Påskakaringen red på längor
svec. Törlansson. Grönby
Det hände fär många är sen när

Niklas Bebelius var klockare i Östra
Karup, att han gick ut på förturste-
nun tidigt på händags morgon. Han
hade kringbyggd gård, men då han
kom ut från hem se att den enda
längan var borta. Han gick in i
gen och lade sig och trydde sig inte
mere om det. Men han kom hem
upp fra morgonen så stod längan
på sin plats, men den stod betyd-
ligt fra sned på foten. Det var si
att påskakaringarna haft längan
att ride på till Bläckville under
natten. Om morgonen kom de
hem med den igen och hade nog
satt den rätt om inte någon
hade sett att den varit borta.
Nu gick det inte. Hade han inte
varit uppse och sett att den var
borta, så hade inga hunnit
märka att de fått längan
och att ride fä.

Paskelder

p. (M. L.) Paskelder fanns även överallt i södra Halland.

PaskafforErik Johansson Bränalt

I Bränalt samlade man julenarna om använde deras tillfriskelser. (Se vidare under julen) Ungdom brukade dansa kring elden.

PäkasmällarJärne Johansson, Lagered

Man brukade också skjuta påskaffor, det var far att skrämma Troukaringsförrna.

Skatorna

Järne Jakobsson, Träshult. Skatorna varo borta om pask. De varo med päkakärningar i Blåkulla

Pingst

Kristina Nilsson. Lodenberga
Om pingstaffor skulle man
moga överallt i huset. Det gjorde
man ju annars också men det
var ändå försiktig vid pingst.

PingstbrudLodenbergaKristina Nilsson

Iman dag pingst samlades
flickorna i byn och bladde en
pingstbrud. Hon var nästan li-
ka fin som en annan brud och
hade krona av halm och i den
hangde smörlöv och dillrose.

När hon var bladdd, gick flickor-
na omkring med brudeln i tretten
från ställe till ställe. På varje
ställe man kom skulle ungdomar
na där, dansa med henne.

Så fick man pingst eller ägg eller
något annat i matvagn. Det skulle
vara till ett gille som flickorna höll
efteråt.

1369 - 238

Sven Petter Ollson, Boekastensö
berättar ungefär detta omma
som försäkrable. Det var barnen
som lekte. Bruden hade en liten
herr med sig uppti taiesvanner
och brudfolje. Sven här ficks man
jengar eller mat, som användes
till gilla efteråt.

Hä katten ur tunnan

Kristina Nilsson, Edenvärga
Anmådag pingst brukade
hela byn samlas på Koilleber-
get, för då skulle de hä katten
ur tunnan. På lista tiden
hade de ingen katt, utan en
flekska eller något sådant i
stället. Far minnes nu de ha-
de en riktigt katt i tunnan.

Sven Petter Ollson Boekastensö
i Woktorp slog de katten ur
tunnan om pingst. De hade

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1369 - 626

ingen katt utan en flekska cognac
eller hon i tunnan. Den som slog
iä fleksen trilla, men kallades hund
och fick den första suppen.

Tunnan hängde i en järnlaurbär,
mellan ett par städger.

1369

Inne hällSkäntsagner.

Häringen som byggde sju slags ö	" 1
Två man som kom från Skane	" 2
Häringen som inte hade magon klocka	" 3
Den snåle prästen	" 4
Prästen som faste drängar	" 5
Olsmäster	" 8
Fösen som skulle köpa trål	" 9

Tolvsa och dess konster

Kyppeljellens Nils	" 11
As mors pojken	" 12
Klovsa Anna	" 13
Hinbåra Karna	" 15
Den klroke i uret	" 16
Den som lant eld på gården viaade sig	" 17
Unders Hansson skaffar igen turen	" 19
Trolltjädern	" 22
Trollharren i Putsered	" 24
Taga brodet från hästarna	" 25
Gammela Persti tog brodet från hästarna	" 26
Kyppeljellens Nils stämmer hunden	" 27
Titta genom hundstolen	" 27

Ötue over kreaturen	sid 38
Bråmmästare följs ej komma i stallen	" 28
Hon som kunde ja komma sinta	" 29
Skaffa otue over kreaturen	" 29
Trollkunjet låg över hon	" 30

Mjölkahares

Mjölkahares	" 31
Påskahare i Puttersed	" 32
När man sköt en mjölkahare	" 33
Mjölkahare i Hasslöv	" 33
Påskaharen i Volksp.	" 34
Mjölkahare i Vindarps	" 35

Andra sätt att få mjölk

Andra sätt att skaffa mjölk	" 35
Mjölkta ett strumpband	" 36
Läste ett strumpband i soffan	" 36
Mjölkta strumpband	" 37
Prästdottern lade mjölk, i ett halmställ	" 37

Taga tjurvar

Prästen tillsing över tjurvar	" 38
När tiller Per stänkte ta ett par tjurder	" 39
Tjurvar följs lämna igen planboken	" 40
Trolla brännvin fra flaskan	" 41

När de fick sitt brännvin igen	sid 42
Smi ut ögat	" 43
För att hindra elden sprida sig	" 45
För att få god jaktlycka	" 45
För att kunna skrifa rätt	" 46

Skyddsmagi

Grava ner stål under kreaturen	" 47
När kreaturen skulle ut om våren	" 47
Första gången kreaturen skulle ut fåppas	" 48
När hon klevat	" 49
Första gången hon skulle ut sen hon klevat	" 49
Angestället	" 50
Lade en lis vid fröskelne	" 50
När kvigen mjölbadet första gången	" 50
När man ger kalven första gången	" 51
För att inte kalven skulle bli skräckare	" 51
När mjölken bars över rinnande vatten	" 52
När man ger barn mjölk eller bröd	" 53
Givva ner en levande höna	" 54
När niojon tog mjölkne	" 55
För att hon skulle bli i kalv	" 55
Hareving	" 56
	" 56

Medel mot maran

sid 56
" 57
" 57

Skjoldsmedel vid vissa företag

Karving 57
Davarining 58
Bakning 59
Bakning 59

Skjold mot farvilelse

Mott farvilelse 59
Jakob i Vångadal blev farvildad 60
Friskan som blev farvildad 60
Bot för olika slags sjukdomar
villappastöft 61

Bot för lappshott

" " "

Lappshott

Bot för lappshott

Bot för en som var konstig

Bot " gästskryss

Stämme blod

Bot för skaver

Mätning för skaver

Bot för ett barn som inte kunde gå 69

Bot för lappshott 70

" " algnem 71

" " roseu 71

" " noffel 72

" " ejderflor 73

" " revörner 73

" " " " 73

" " " " 74

" " " " 74

" " " " 75

" " " " 75

" " " " 75

" " " " 75

" " " " 75

" " " " 75

" " " " 76

" " " " 76

" " " " 76

" " " " 77

" " " " 77

" " " " 77

" " " " 77

" " " " 78

" " " " 78

" " " " 78

Bot mot blomar på tungan	sid 79
" för den som blev ormöblast	" 79
" " " inte låg fara om sättna	" 80
Slappa en beldgnist nöraupör hincet	" 80
Bot för vedtar	" 80
" "	" 80
" "	" 81
" "	" 81
" "	" 81
" "	" 81
" " liptornor	" 81
" en ho som fått slaget	" 82
" hornas jiver	" 82
" för som blivit stängade	" 83
" om horna stänga ut ett horn	" 83
" vesselblasta kreatur	" 83
Krampknutst mot Kramps	" 84
För att få lätta barnsånger	" 85
" "	" 85
overföra farlottssmärtor	" 85
" "	" 85
En ötspåg fisk "barnsijer"	" 86
Om en hälsande kvinna där	" 86

Om en hälsande kvinna där	sid 86
Barnet föddes	" 87
Det fästs man tog på barnet	" 87
Var man slädde för barnet	" 87
Man skulle ha ett nöttejus	" 88
" " " " sak	" 88
<u>Barndop</u>	" 88
" " " " "	" 88
<u>Gudmoder</u>	" 88
Hon skulle legga ett blad	" 89
" " skriva ett vers	" 89
Barnet skulle beras	" 89
Om barnet skrek må det döptes	" 90
Iär barnet var döpt	" 90
" " " " "	" 90
De som varo med på barndop	" 90
Ervtalarer	" 90
Offer i kyrkan till barn som döptes	" 91
Kyrklegning <u>Men</u>	" 93
Men (lyte)	" 93
Runnan som såg en arm	" 93
skriket	" 94

Kistrnagel	sid 94
Harmynt	" 95
Ickelögd	" 96
Kvinnan sät ^g barnet leka med enorna.	" 96
V Barnet blir radd för att gå ^o	" 97
✓ för lust att klakta	" 97
Ersänker	" 98
Barnet fick hastningar och kreatning.	" 98
"Hongadressan"	" 99
Eickblad hunde inte gå ^o	" 99
Om spabarn rycka till under sommen.	" 100
Barnets kläder	" 100
✓ Barnet lär ^g att gå ^o	" 101
Barnets tänder	" 101
Leksalor	" 102
Gåss och gassahopps	" 102
✓ Bröllops o. dyl.	
Göken språk hur länge man får gögjt.	103
Hur man tog reda på den flicka.	103
Träte kvällen	103
Allt sätta sig framför spegeln	104
" " " " " Springa naturen julapten hing kummis	104
"	105

✓ Att åta en sill en torsdagskväll	sid 105
Kärleksmedel	" 105
Medel att vinna en mans kärlek	" 107
" för att göra sitt på någon kärlek	" 107
Boneman	" 108
Lysning	" 108
När man tog ut lysning	" 108
Bröllopf	" 109
J	" 110
Förning	" 111
Skjuta vid bröllop	" 111
✓ Et särkilt flags bröllop	" 111
Död, begravning o. dyl.	
Den döda säger farvel	" 113
Förebud om dödsfall	" 113
Kal-Kelii sät ^g sin egen likfärd	" 114
Om man i Köttinge möter tio likfärdar	" 115
Eickblad som sät ^g sig själv i kittan	" 115
Tusshärningar som mötte en likfärd	" 116
Asse Jens mötte en likfärd	" 116
Den döde går till kyrkogården	" 116
Ugglaunk farbäddade dödsfall	" 117
Om ugglauna sitta på taket	" 118-

Volk förebudar sin egna död	sid. 118
Döda fått att få keds på vem som kom att dö under året	118
När myrs myrt visar sig	119
Hav. far ej se lik	119
Lanquarig dödskungs undselstas	120
" " "	120
Att hindra den döde att gå igen	121
Den döde blir osalig	121
Likkladslun	121
Spuels på i likkistan	121
Liken hunde taga spikd. med sig	122
När sminkaren gör likkistor	122
Likkistmakaren i Mottorp	123
Liket berölls	124
Liket ställs begravningsdagen	124
Gjälaringringen i Bjäred	124
Begravningsriksting	125
Döpta barn som dör	125
Ojälvomordare	126
Gravar vid dörren	126
Huskat gransis på vägen	126
Liktal	127

Vistau bätt till grevan	sid. 127
Begravningsgille	128
<u>Gengängare och brokare</u>	128
Skydd mot gengängare	129
" " "	129
Mot gengängare	130
Simbärs Farha och geng.	131
Mannen gick igen	132
Den döde besöker sitt hem	133
Den döde oppnar grindes	133
Möte med en gengängare	134
Syra vitklädda karlar	135
Den vitklädde grubben i stallen	136
Gengängaren i R	137
" " i Väckalla	137
Sjörnäkaren som gick igen	137
Den döde manne gick igen	138
Drungen som vägrade sig när han var död	138
Sven Svensson i Bjäred gick igen	139
Gästgivaren i Bjäred	141
Sherremannen som spökade	142
Legar Anna brokab	143
" "	144

Sinna - Lovisa	sid 146
Spöket hos Pål Björsson i Västalt	" 147
" i Västalte lier	" 148
	" 148
Örket som inte hunde formultus	" 149
De dadas jultota	" 150
<u>Julene</u>	
Arbete som skulle vara slut	" 157
" man ej fick utföra	" 157
Vaderletsid under julen	" 157
Pak	" 152
Bryggd	" 153
Ajutstörning	" 156
Don i form av matvaror	" 158
" " gille	" 158
Jultiggis	" 158
Lucia	" 159
	" 159
Lusse natt	" 160
<u>På helgen bryar ven slutar</u>	" 160
Dagordning julafton	" 160
Julafton	" 160
"	"

Gulhalmen	sid 161
"	" 161
"	" 161
"	" 161
	" 161
Tiguer av häme	" 162
Julapryfle	" 162
"	" 162
"	" 163
Julkronor	" 163
Julkrona av häme	" 164
" av blekbom	" 164
Julgran	" 165
"	" 165
"	" 165
"	" 165
Julatrad i 1866	" 166
i 1866	" 166
"	" 166
" Lagered	" 167
"	" 167
Julaltebygget	" 167
Julastape i Trullstaps	" 168
Julatra i Djurtaeps	" 169
"	" 170
Hesslare	" 170
Ejärby	" 170

Juljusen		sid 170
Julloven		" 171
" i Träsbult		" 171
"		" 171
"		" 171
Grenljus		" 172
Träd restes till julev		" 172
Julenar		" 173
Granat		" 173
Julkarne		" 174
Husdjur om julen		" 174
"		" 174
Julbordet	Brauset	" 175
"	Flintorp	" 175
"	Granskjöld	" 175
Julbogen	Lage red	" 176
"	Edenbergs	" 176
"	Woltoeps	" 177
Matardning om maträtter julefton	i Bolags	" 177
Dopparedagen	Edenbergs	" 178
"		" 179

Dopparedagen	Woltoeps	sid 179
"	Skummellöe	" 180
Julgrotten	"	" 180
Protrinn	"	" 181
Julbrodet	Brauset	" 182
"	Träsbult	" 182
"	Flintorp	" 182
Julseingen	Haslöe	" 183
Julbrod	" Bolags	" 183
Julakaka	" Lagered	" 184
Julbrodet	" Ostra Karups	" 184
"	Hastlöe	" 184
"	" Woltoeps	" 185
Barnens julbogar	"	" 185
"	"	" 186
Äpplesen " mätter	"	" 186
"	"	" 186
Pepparmätter	"	" 186
Juldagen	"	" 187
"	Flintorp	" 187
Ässgång om Väsel	"	"
Ässgång Julaston	"	188
"	"	188

1369 250-

Insjung julaffon
Myssaffon
Om najan giv ut julaffon
På smé Hauv skyts
Halva på mynt
Den vandrande jude
Jaffont skes

De eise männen
Gadda ut ur stallarna
Skyuta in julen
Julklappar
Skyuta julaffon
Julklappar

Dyass grivar
Julgrubbe
Brut
Bira ut julen
Jultekar, med möller
Dakna raven

sid 189
" 190
" 190
" 191
" 191
" 192
" 192
" 193
" 194
" 196
" 197
" 198
" 198
" 198
" 198
" 199
" 199
" 199
" 200
" 201
" 201
" 202
" 203
" 203

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV - 251- 1369

Leka stopp
Votrim

Andra jultekar Ta julapytten
Skyuta julekata
Sticka upp hö
Dra kavle
Vaga salt
Börra julapple
Draga handke
Tröt i synil
Läna varme
Gymma ringar
Muffla hbo
Stjala miska
Bocka fai jumppan
En mick, en vink o.s.v.
Julrisse

"
Faste Fästlagsveckan
Dynamelite. Tadeusberga
Dintsef
Korsverka
Man finns ej spissa i dimmduksan

sid 204
" 205
" 207
" 207
" 207
" 208
" 208
" 208
" 208
" 209
" 209
" 209
" 209
" 210
" 210
" 211
" 212
" 212
" 213
" 214
" 214
" 214
" 215
" 215
" 216

Påskaveckan	sid 216
Dymmelveckan	" 216
"	" 216
"	" 216
"	" 216
Längfredagsris	" 217
Påskägg	" 217
"	" 217
Lek med påskägg	" 218
Hägga härigga	" 218
Hägg	" 218
Så katten är tunnare	" 219
"	" 219
<u>Påskhäringar</u>	" 220
Hur de blev påskhäringar	" 220
Påskhäring far till Bläckvills skattord.	" 221
" " " " " påskadag	" 221
Var att se påskhäringen	" 222
Färapsagen sag sin matmor	" 222
Gäddan som sköt påskhäringen	" 223

Spjöt en påskräning	sid 223
Påskräningen i Motala	, 225
Påskräning skepnad av en sugga	, 226
Hur påskräningarna lyste att få mijöle	226
Hindre påskräning att få mijöle	227
Skrydd mot påskräningar	228
Stål sätta över alla dörrar	228
Spjöld mot påskrä	228
Påskräning som red på längor	228
Påskeldes	230
Påskäppan	230
Påsksmäller.	230
Skatorna	230
Pingst	231
Pingstbrud	231
Så katter ur hinnan	232
" " " " " Motala.	233